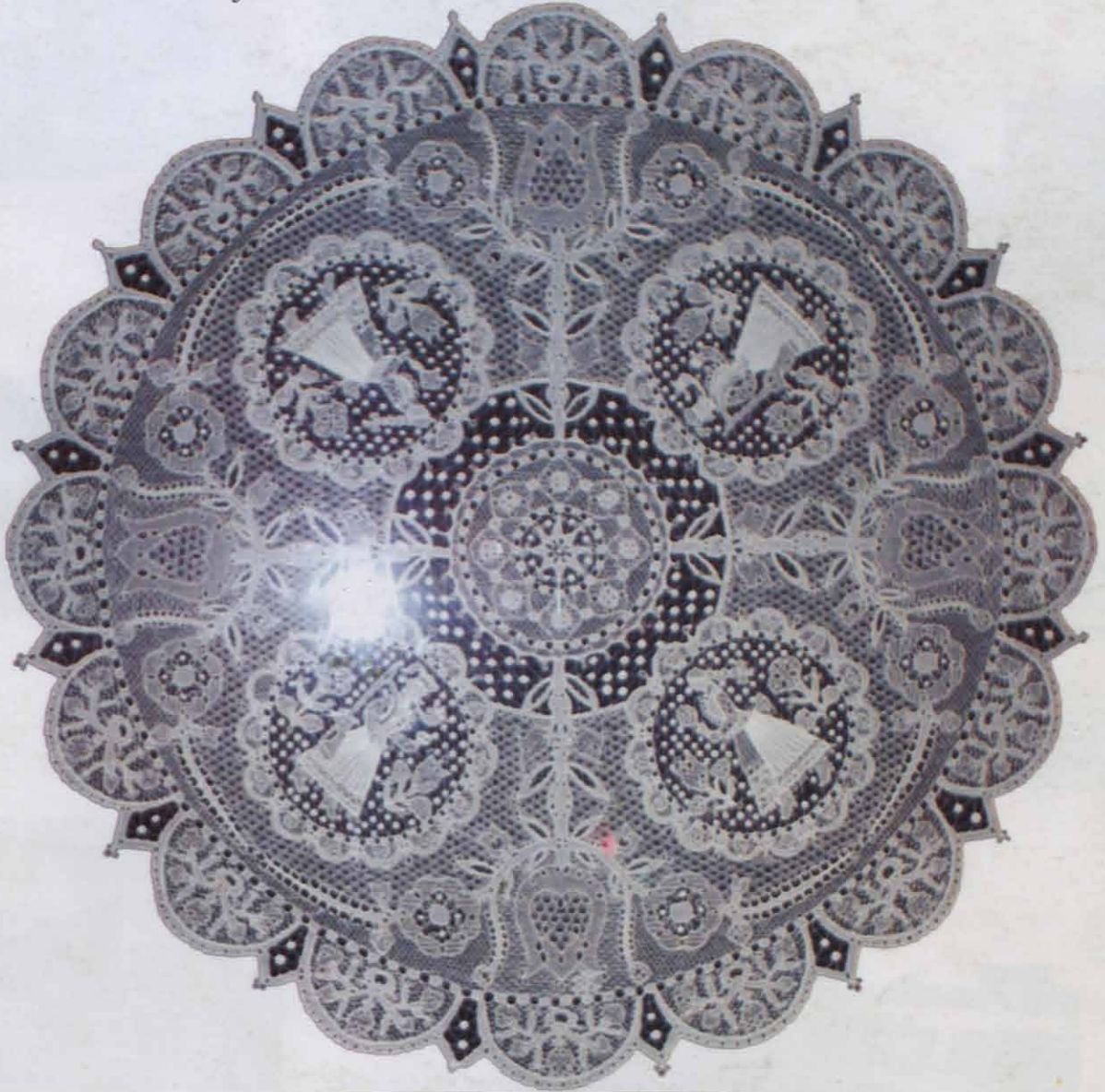

Új DOBOS

MAĐARSKO UDRUŽENJE GRAĐANA *HUM* - SARAJEVO
UDRUŽENJE MAĐARA *MAGYAR SZÓ* - BANJA LUKA
Broj/Szám 1 ▪ Decembar/December 2006. ▪ Godina/Év I

ROUND HUNGARIAN

1937

Working hours: 2400

Weight: 20 g

First ordered by the then Minister for Home Affairs in 1937.

Magyar Nemzeti Szó 1937. évi
Számjegyzék 2006. évi I. évfolyam

EMLÉKEZÉS AZ ELLENÁLLÁS NAPJAIRA

Izveštaj o logorovanju djece mađarskog porijekla iz BiH u Mađarskoj

Prošle godine je jedan od saradnika Košut radija na svom gostovanju u Sarajevu napravio intervju sa gospođom Muratović Irmom, predsjednicom Mađarskog udruženja građana *hum* iz Sarajeva. Zahvaljujući emitovanju ove reportaže *hum* je dobio poziv iz Mađarske za šestero djece i jednog pratioca da u periodu od 31. 07. do 08. 08. budu gosti kampa Saveza istraživača mađarske kulture u Šarošpotoku. Cilj poziva je bio da djeca iz Sarajeva i Banje Luke upoznaju Mađarsku, tj. da budu u društvu djece koja govore mađarski jezik. Troškove boravka i puta od Budimpešte do Šarošpotoka i nazad na sebe su preuzeli domaćini.

Za realizaciju puta do Budimpešte i povratak u Sarajevo, akciju je pokrenula ambasada Republike Mađarske u Sarajevu. U sklopu toga mađarska ambasada je organizovala prevoz djece i njihovog pratioca do Budimpešte i kao iznenađenje priredila posjetu ZOO-vrtu. HTMH (Ured Mađara van granica) je obezbijedio noćenje u Budimpešti, što je pomoglo da djeca odmorna stignu u tabor. Povratak iz Budimpešte u Sarajevo pružala je na sebe deveta smjena EUFOR-ovog kontingenta mađarskih vojnika u Sarajevu, uz odobrenje pretpostavljenih.

Savez istraživača mađarske kulture je zahvaljujući organizaciji tabora koji njeguje tradiciju obezbijedio uslove da djeca iz Bosne, zajedno sa svojim vršnjacima iz Erdelja i Slovačke upoznaju mađarski jezik, istorijske događaje i znamenitosti. U istorijskom okruženju Gradske biblioteke i tvrđave, kao i poznate Fuzeri tvrđave, a zahvaljujući vođi kampa i predsjedniku Saveza, gospodinu Rako Jožefu, djeca su se upoznala sa događajima vezanim za Rakocijevu oslobodilačku borbu iz 1848. godine, pobjedama nandorfehervarskih junaka,

i uz pomać dnevnika jednog dječaka saznali su mnogo detalja o istorijskim događajima sa ulica Budimpešte u periodu oslobodilačkog ustanka 1956. godine. Na organizovanim izletima djeca su naučila mnogo o starim običajima i igrama, savladali vještinu izrade rukotvorina, a uz večernje logorske vatre razgovarali su o događajima proteklog dana.

U toku logorovanja djeca iz Bosne su stekla mnogo novih prijatelja sa kojima su ostali u e-mail kontaktu i nakon povratka kući. Djeca su polagala zakletvu i zarekli se, da će nastaviti sa učenjem mađarskog jezika i istorije, jer je većina, boraveći u Šarošpotoku, shvatila koliko su bogatiji zbog svog mađarskog porijekla.

U ime Mađarskog udruženja građana *hum*, zahvaljujemo se mađarskoj ambasadi u Sarajevu, posebno gospodinu ambasadoru Vargi Imreu, pukovniku Sabo Janošu, komandantu 9. smjene mađarskog vojnog kontingenta snaga EUFOR-a u Sarajevu, HTMH – Uredu Mađara van granica i, naravno, Savezu istraživača Mađarske. Sve ono što su djeca dobila i vidjela, zahvaljujući pomoći i zajedničkom djelovanju gore navedenih je VELIKO BOGATSTVO. □

(Irma Muratović za "Honvédelmi Minisztérium")

Moj boravak u Mađarskoj

NAPISALA: Malešević Nikolina

Republika Mađarska odnosno Mađarska Ambasada u Sarajevu omogućili su nama, mladima i djeci mađarskog porijekla u inostranstvu, da prisustvujemo jednom ljetnom logorovanju u Mađarskoj, a u cilju učenja mađarskog jezika i istorije.

Putovanje sa mojim vršnjacima iz Sarajeva je moj najljepši doživljaj koji ću dugo pamtit. Sam dolazak u glavni grad, Budimpeštu, očarao me je sa svojim kulturnim bogatstvom. To je grad sa širokom rijekom Dunav, koga uljepšavaju divni mostovi, muzeji, crkve i niz drugih starih objekata koje smo posjetili. Nezaboravna je bila posjeta zoološkom vrtu u Budimpešti.

Nastavak našeg puta bilo je putovanje željeznicom do Šarošpataka. Tu nam je priređen doček naših vršnjaka, koji su takođe došli da se druže i uče u Republici Mađarskoj, zemlji naših predaka. Domaćini, koji su nas gostoprimitljivo dočekali, priredili su nam ugodan smještaj i boravak. Sam boravak je protekao u igri, zabavi, natjecanju, te obilasku tvrđava, kao i u pjevanju oko logorske vatre i pjesničkim večerima uz druženje sa mađarskim pjesnicima.

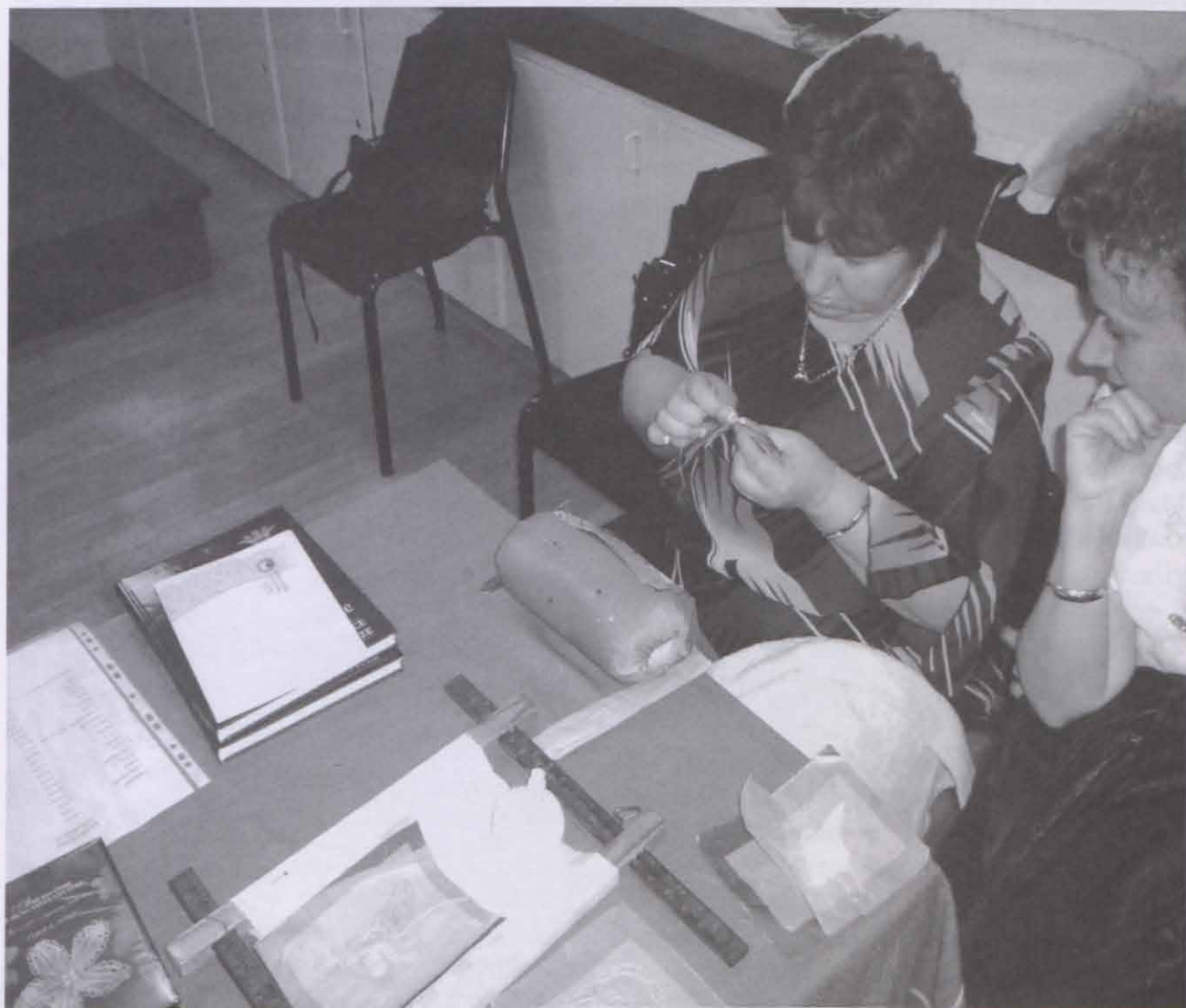
Naučila sam dosta mađarskih riječi, te pjesmu o vojskovođi Lajošu Košutu. Divno je poznavati jezik, upoznati ljude i kulturu te, za mene, lijepe zemlje.

Posljednji dan našeg boravka u Mađarskoj obavljena je zakletva, koju smo polagali. Dobili smo marame, značke, i knjižice, čime sam postala član Izviđačkog društva Republike Mađarske. Uveče, prije našeg povratka, bilo je književno veče. Svako od nas je naučio da kaže nešto na mađarskom jeziku. Ja sam pročitala sastav o mom rodnom gradu Banjoj Luci. Aplauz koji sam dobila rekao je sve što sam željela i učinio me je sretnom.

Tih deset dana druženja ostaće mi dugo u lijepom sjećanju. Drugarstvo sa vršnjacima iz Sarajeva, te iz drugih zemalja, ne zaboravlja se. Gospođi Irmi, koja se brinula za nas cijelim putem i tokom boravka u Mađarskoj, toplo zahvaljujemo ja i moji ukućani. □

Fondaciju halaške čipke utemeljilo je Gradsko vijeće 1992. godine, kako bi povećalo svjesnost o važnosti te šivane čipke iz grada Kiskunhalasa u Mađarskoj ali i u svijetu te kako bi očuvalo tu jedinstvenu, stoljetnu tradiciju. □

FOTOGRAFIJA: A. Nemet

Boszniai magyar gyermekek hazánkban

Tavaly év végén a Kossuth Rádió egyik munkatársa riportot készített Szarajevóban a helyi Magyar Polgárok Egyesületének (HUM) elnökével. A riport elhangzását követően a HUM meghívást kapott Magyarországról, Sárospatakról, a Magyarország Felfedezői Szövetségtől; az invitálás nyomán az idén nyáron hat 10–14 év közötti gyermeket és egy kísérőt láttak vendégül Sárospatakon. A cél az volt, hogy a szarajevói és banja lukai gyerekek megismerkedjenek Magyarországgal, illetve, hogy magyar nyelvvel. A házigazdák teljes ellátásban részesítették a vendégeket.

A Magyar Köztársaság szarajevói nagykövetsége vállalta a gyerekek és kísérőjük Budapestre szállítását, valamint – meglepetésként – programot szervezett a Fővárosi Állatkertbe. A Határon Túli Magyarok Hivatala (HTMH) a küldöttségnek szállást biztosított Budapesten, hogy a gyerekek pihenten érkezhessenek meg a táborozásra. A visszautaztatást – előjárói engedéllyel – a Szarajevóban szolgálatot teljesítő MH Katonai Rendfenntartó Kontingens 9. váltása vállalta.

A Magyarország Felfedezői Szövetség által szervezett hagyományörző táborozás lehetőséget biztosított arra, hogy a boszniai gyerekek – erdélyi és felvidéki gyermekek társaságában – játékos körülmények között ismerkedjenek a magyar nyelvvel és történelemmel. A sárospataki várban és könyvtárban, valamint a füzéri fellegyárban Rakó József táborvezető közreműködésével a gyerekek felidéztek a Rákóczi-szabadságharcot, a nándorfehérvári diadalt, és egy kisdiák naplójának segítségével „bebarangolták” az 1956-os forradalom budapesti utcáit is. A gyerekek a kirándulásokon túl népi játékokat és ajándékkészítést tanultak, az esti tábortűzek mellett pedig felelevenítették a nap eseményeit.

Atáborozás során sok barátság szövődött a gyerekek között, amit az is bizonyít, hogy minden boszniai kisdiák e-mail kapcsolatban maradt valamelyik, a táborozás során megismert pajtásával. A gyerekek megfogadták, folytatják a magyar nyelv tanulását, a magyar történelem megismerését, mert legtöbbször a táborozás során döbbsent rá arra, hogy milyen gazdagságot is jelent származásuk. A szarajevói Magyar Polgárok Egyesületének (HUM) nevében köszönet a Magyar Köztársaság szarajevói nagykövetségének, külön is Varga Imre nagykövetnek, az MH Katonai Rendfenntartó Kontingens 9. váltásának, annak parancsnokának, Szabó János őrnagynak, a HTMH-nak és nem utolsósorban a Magyarország Felfedezői Szövetségnek. Ugyanis mindaz, amit a közreműködők révén a gyerekek kaptak és láttak, kincs. □

(Muratovic Irma a „Honvédelmi Minisztérium” részére)

legendás közvetítője a pálya szélén állva búcsúzott: „Köszönöm neked, Öcsi, hogy tizennyolc éves korodtól végigkísérhettem káprázatos pályafutásodat.”

Ám a legszebb beszédet talán *Buzánszky Jenő* egykori játékos társ mondta: „Öcsi, beírtad a neved abba az aranykönyvbe, amely a magyarok nagy cselekedeteit tartalmazza, és részévé lettél a világörökségnek.”

Kevésbé felemelő viszont, hogy a vártnál kevesebben jöttek el a szertartásra. Lehet elemezni az okokat, de ez már másik történet. A legfontosabb mind közül, hogy a magyar futball évtizedek óta tartó sikertelensége közömbössé tette az embereket e sportág iránt.

Ám Puskást nem kell magyarázni.

„Kívánom, hogy a csapat tagjaival találkozz a mennyországban!” „Az égen eggyel több csillag ragyog, a legfényesebb csillag nekünk te vagy” Búcsúzott el Buzánszky Jenő saját maga és Grosics Gyula nevében.,

Isten nyugosztalja Öcsi bácsi! □

ÁGNES KISNÉ GÁSPÁR

HALAŠKA ČIPKA: VRIJEDNOST JEDNOG SUSRETA

PRIPREMIO I SAKUPIO:

Edin Volk Dervišefendić

Halaška čipka je zasigurno jedan od najpoznatijih i autentičnih mađarskih proizvoda ili, moderno rečeno, *brandova* nastalih djelom ljudskih ruku. Slučajni suret čipkarice i vješte šivačice Márie Markovits i lokalnog učitelja likovne umjetnosti Dekany Arpada rezultirat će 'izlaskom' halaške čipke na svjetsku scenu. Učiteljev dizajn i čarobne Marijine ruke proslaviće taj isključivo regionalni proizvod i učiniće ga konkurentnim venecijanskoj i briselskoj čipki predstavljanjem radova na božićnoj izložbi Mađarskog društva za primijenjenu umjetnost 1902. godine. Od tada i počinje 'službena' istorija danas svjetski poznate čipke.

Svježi oblici umjetničkog izražavanja nisu na smjeni dva vijeka zaobišli ni bogat mađarski kulturni život. Nekako sa pojavom halaške čipke dolazi do sve veće, uslovno rečeno potražnje mlade buržoazije za fino ukrašenim, rukom rađenim i bogato dizajniranim dekoracijama koje su mogli izložiti u svojim jednako bogato ukrašenim domovima ili kao neodvojiv detalj na svojoj odjeći.

Motivi halaške čipke redovno su se pojavljivali na različitim međunarodnim izložbama i sajmovima u Parizu, Londonu i Briselu, a suvremeni časopisi kao, primjerice, *The Studio* ili *The Sphere* uvrstili su je na svoje stranice. Osim što je stekla velik publicitet kao novi, finiji tip čipke, ova je čipka dobivala i sve više istaknutih nagrada: Grand Prix Svjetske izložbe u St. Louisu 1904. godine, Grand Prix na Međunarodnoj izložbi u Milanu 1906., Grand Prix na Međunarodnoj izložbi umjetnosti i tehnike u Parizu 1937., Grand Prix na Međunarodnoj izložbi umjetnosti i obrta u Berlinu 1938. godine.

U ČEMU JE (BILA) 'KVAKA'?

Tehnika šivanja čipke nije nepoznata među čipkarima. Raznolikost šavova (dosad se koristi

60 različitih valovitih šavova), finoća lanenih niti (tanke kao dah) i poseban efekt dobrog odabira briljantnih šavova između čvrstih linija ornamenata pomažu u stvaranju još skupljih i cjenjenijih proizvoda. Autentična tehnika dozvoljava dizajneru da izradi bilo koji uzorak. Zbog toga se halaška čipka mogla prilagoditi različitim stilskim trendovima.

Secesija (Art Nouveau) koja je dominirala prvim desetljećem 20. stoljeća uveliko je utjecala na savremene dizajnere. Pojava motiva ptica – kao što su bili labud, paun, golub, zajedno s cvijećem i girlandama, bila je tipična za ono razdoblje. Na kabinetskim čipkama i podlošcima često su se kombinovali motivi lišća i jelenjih rogova. Modni dizajneri su također koristili finu tekstilnu umjetnost a ukrašeni ovratnici i rukavi oduševljavali su pripadnike visokog društva. Interes za idiličan seoski život mnogo je utjecao na izbor motiva u tridesetim godinama 20. vijeka. Nakon Drugog svjetskog rata na području primijenjenih umjetnosti važnost je pridavana nekim novim vrijednostima, što je dovelo do postupnog gubljenja popularnosti čipke i čipkarstva.

OD KARLA DO HITACHIJEVE

Halaška čipka je zbog svoje izuzetne kvalitete i svjetske slave u razdoblju svog najvećeg procvata često bila službeni poklon za pripadnike kraljevskih obitelji i ostale državnike. Mađarskom kralju Karlu IV i kraljici Ziti halaška je čipka poklonjena u čast njihove krunidbe; a također su je, spomenemo još par imena, kao poklon primili: nizozemska princeza Julianna, Alice Roosevelt – kći predsjednika Sjedinjenih Američkih Država, papa Ivan Pavao II, japanska princeza Hitachi ili kako mađarski ambasador u Sarajevu doslovno reče: *imperatorka*. Britanska aristokratija i američki senatori također posjeduju impresivne zbirke.

U moderno je doba ponovo probuđen međunarodni interes za tu šivanu čipku i velika se pažnja danas posvećuje tom veličanstvenom umjetničkom blagu. Nakon istorijskih, političkih i ekonomskih promjena u Mađarskoj devedesetih godina 20. vijeka, stvorena je odgovarajuća kulturna atmosfera za ponovnu revitalizaciju halaške čipke.

az aktív szolgálat befejezésével, családjával együtt Boszniában maradt. Így történt ez számos vajdasági fiatallal is, akik egyetemi tanulmányaikat Boszniában fejezték be, utánna pedig itt családot alapítottak.

1991-ben, a népszámlálás adatai szerint Bosna i Hercegovina-ban 893 polgár vallotta magát magyarnak. Legalább kétszer többen voltunk biztos, mert akkoriban nagyon népszerű volt, különösen az úgynevezett vegyes házasságok esetében, jugoszlávnak lenni.

Aztán jött ez a háború, és sok magyar elhagyta Bosna i Hercegovina-t, de erről esetleg majd más alkalommal.

Hát így valahogy kerültünk mi, magyarok, Boszniába. □

TÓTH BOJNIK LÁSZLÓ

Fordították: Nada Pekez és Smilja Popara

Puskás Ferenc (szül Purczeld Ferenc) 1927-2006

Sokat gondolkodtam, mit írhatnék róla. Valami felemelőt, méltót. Én, ki nem láttam sose játszani. Csak hallottam úgy idő távlatából a nagy futball legendáról. A Honvéd legendás futballistájáról Aranycsapat kapitányáról legendás Londoni 6:3-ról, melynek sikeréből ő is kivette 2 góllal

a részét. Majd a tragikus emlékü berni döntőről, ahol az ő lesgólját nem adták meg, így nyert Németország Magyarország ellen 3:2-re. Később a Real Madrid játékosa lett, ott is legendává vált, majd a Panathinaikos edzője...

Tények... Nincs olyan adat, amit ne ismerne mindenki. Hiszen az egész élete ismert. Aki ismerte személyesen, azt mondja nagylelkű volt és segítőkész. Még ebben a politikailag megosztott országban is minden ember tisztelte. Tőle távol állt a politika. Soha nem pózolt, egyik

párt gyűlésén sem, soha nem mutatta ki, melyik párttal szimpatizál.

Hazajövele után is hihetetlen tisztelet övezte. Kevés olyan ember él szerte a világon, kit

annyira megbecsülnek még életében mind saját hazájában, mind nemzetközileg, mint őt. Magyarországon az összes létező nagy kitüntetést megkapta. Többek között megkapta első között a Kispest díszpolgára címet, és 2004-ben a Nemzet sportolója lett. Még életében a legnagyobb stadiont róla nevezték el.

Évek óta szenvedett Alzheimer kórban és kórházban feküdt. Állapota 2006 szeptemberében fordult válságosra, akkor került az intenzív osztályra. November 17-én 7 órakor légzési és keringési elégtelenség következtében hunyt el. December 9-én nagy állami szertartással helyezték végső nyugalomra a Szt. István bazilikában. Temetése napját a kormány gyásznappá nyilvánította és a szertartást több rádió és TV csatorna is közvetítette.

A temetésen számos hazai és külföldi nagyság részt vett. Eljött a Real Madrid jelenlegi elnöke, *Ramon Calderon*, és néhány játékos: *Gento, Pachin, Santamaria Velazquez Zoco*. Itt volt a *Angel Maria Villar*, Spanyol Szövetség elnöke Juan Antonio Samaranch korábbi NOB elnök, *Joseph Blatter* FIFA elnök, és *Franz Beckenbauer* is.

A temetésen beszédet mondott *Sólyom László* köztársasági elnök *Lamperth Mónika* sportot felügyelő miniszter. *Szepesi György* riporter az 50-es évekbeli magyar válogatott mérkőzések

LASLO TOT BOJNIK

Prevele: Nada Pekez i Smilja Popara

prezimana na nadgrobnim spomenicima u starim grobljima većih gradova.

Nakon I, a još više nakon II svjetskog rata iz Vojvodine je pristigao opet veći broj Mađara. Krenuo je u Bosni i Hercegovini brzi razvoj industrije i rudarstva i opet se javila potreba za stručnim radnicima. Mnogi Mađari iz vojske, nakon završetka aktivne službe, ostali su u Bosni sa svojim porodicama. Slično se desilo i sa brojnom vojvođanskom omladinom koja je nakon završetka studija ostala u Bosni i tu zasnovala porodice.

Po popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 1991. godine 893 građana se izjasnilo po nacionalnosti kao Mađar. Sigurno nas je bilo i duplo više, imajući u vidu da je u ono vrijeme popularno bilo izjasniti se kao Jugosloven, naročito u tzv. miješanim brakovima.

Onda je došao i ovaj rat, pa je mnogo Mađara napustilo Bosnu i Hercegovinu, ali o ovome možda drugom prilikom.

Ovako nekako smo mi Mađari stigli u Bosnu. □

Hogy kerültek a Magyarok Boszniába

Nem is olyan régen meséltem egy barátomnak a Republika Srpska-i magyarok egyesületéről, a Magyar Szóról. Alig engedte meg, hogy befejezzem a mondanivalómat, az érdekelte, hogy mi magyarok hogy kerültünk ide, Boszniába?

A magyar nyelvet ma is beszélő magyarok legnagyobb része Vajdaságból jött, Jugoszlávia létrejötte (1920), illetve nagyobb számban a második világháború után. Bosna i Hercegovina és Magyarország kapcsolatai pedig visszanyúlnak a XIII. század elejéig. Ezt tudtam, és így is válaszoltam a kérdésre.

Persze a korábbi idők történelmi részletei már zavarossak és homályosak voltak a fejemben, nem vagyok történész. Alig vártam, hogy hazaérjek, minden tulajdonomban álló, történelemmel kapcsolatos könyvemet átlapoztam, kutatva Magyarország és a boszniai területen, a múltban fenálló országok közös történelme után. Az eléggé szegényes házikönyvtáram ellenére is mindjárt megállapítottam, hogy az említett országok történelmi kapcsolatai a török hódítások idejéig, pontosabban Jajce vára végleges török kézre jutásáig (1528) sokszor sorsdöntő szerepet játszottak Bosznia történelmében. A dinasztiai tagjai köszi házasságkötések, a magyar királyok hódító, valamint a bogumil eretnekek ellen vezetett keresztes hadjáratai, később a török előnyomulás megállítására céljából vívott harcok Bosznia területén igazolják a két ország közti események fontosságát a feudális társadalmak korában. Bosznia végül is Magyarország hűbére volt, kisebb-nagyobb megszakításokkal.

Biztos, hogy azokban az időkben elég szép számban maradtak Boszniában a hadseregektől lemaradt, vagy várőrségi magyar katonák, annak ellenére, hogy a zsoldos hadseregeknek csak egy része volt magyar, de a századok folyamán az itteni szláv népekbe olvadtak.

A magyar-boszniai érintkezések a török időkben megszakadtak, csak az Osztrák-Magyar Monarchia keretében jelentkezhetek ismét, a

Török birodalom hanyatlása és a Monarchia erősödése után. 1717-ben például Savoyai Jenő, osztrák hadvezér Sarajevo-ig tört csapataival a törökök ellen vívott háborúban. Ezekben a seregekben is voltak, szép számban, magyar tiszték és katonák.

A feudalista társadalmak idején tehát a magyar-boszniai viszonyokat is szinte csak szakadatlan háborúskodás jellemzi, mint ahogy a világ minden táján. A két ország közti nagy kereskedelemről nem lehet beszélni, hiszen fejletlen volt az árútermelés mind a két országban, valamint Európa kereskedelmi útvonalai elkerülték Boszniát és Magyarországot is.

1788-ban az Osztrák-Magyar Monarchia megszállta Bosna i Hercegovina-t. Elindult a vasútépítés, a vasérc, szén, faanyag kivitele. Ebben az időben nagyon keresett volt Boszniában a szakmunkás és a német nyelven beszélő és író tisztviselő. Bosznia egyes részei pedig elnéptelenedtek, mivel a megszállást követően a török lakosság nagyobb része, de számos bosnyák is, kiköltözött az országból. Munkanélküli szakmunkások, bányászok, favágók és tisztviselők, valamint a földnélküli parasztok serege költözött Boszniába, a Monarchia egész területéről. Így a ruszinok (Galícija), csehek, osztrákok mellett sok magyar is Boszniába került. Az itteni polgárok, találóan „kofferosok”, -nak nevezték a bevándorlókat. Ennek a bevándorlásnak a mai napig megmaradtak a néprajzi nyomai, a ruszin és a cseh kisebbség ezektől a jövevényektől vezeti eredetét. A magyaroknál, már szószerint is csak nyomai maradtak ennek a bevándorlásnak, kevés az olyan egyesületi tagunk, akinek előde „kofferos”, volt. Sokan, a világháborúk alatt, elhagyták Boszniát. Sajnos az itt élő kevés utód nagyobb része már nem érzi szükségesnek a magyar eredet számontartását sem. A valamikor számossabb magyarságról már csak a nagyobb városok régi temetőinek sírkövein itt-ott feltűnő magyar vezetéknévek tanúskodnak.

Az első, de sokkal inkább a második világháború befejeződése után Vajdaságból ismét jelentős számú magyar érkezett ide. Megindult Bosna i Hercegovina iparának és bányászatának gyors fejlődése és persze megint szükség volt szakmunkásra. Sok magyar a hadseregből,

Prijateljstvo kod nacionalnih manjina u Banjaluci

Naše udruženje "Magyar Szó" ima dobre prijateljske odnose sa ostalim udruženjima nacionalnih manjina. Svako od udruženja svoje sastanke održava u prostorijama koje je naš Savez nacionalnih manjina dobio od grada Banje Luke. Nerijetko organizujemo i zajedničke sastanke, najčešće povodom nacionalnih praznika manjina. Mađari najviše imaju zajedničke sastanke sa građanima češkog i slovačkog porijekla. Novu godinu i ovaj put planiramo zajedno dočekati.

Mi Mađari, odnosno građani mađarskog porijekla, naše redovne sastanke održavamo svakog prvog četvrtka u mjesecu. Pokušavamo međusobno pričati mađarski, zabavljamo se, slušamo mađarsku muziku, organizujemo književne večeri. Nekoliko vještih domaćica za ove sastanke pripreme nešto od jela mađarske kuhinje, ako ništa drugo, onda krofne i razne pogačice.

Naravno, bavimo se i "ozbiljnijim" stvarima. Organizujemo izložbe, već tradicionalno učestvujemo na banjalučkoj Smotri stvaralaštva nacionalnih manjina. Neki od naših članova, koji bolje govore mađarski jezik, učestvuju u raznim emisijama ovdašnjih radiostanica i televizija...

Nekoliko nas nikako ili slabije govori mađarski, ali učimo jedni od drugih. Mislím da je jedan od glavnih ciljeva našeg udruženja očuvanje jezika i mađarske nacionalne svijesti.

Sve ovo napisano, međutim, ne bi bilo moguće bez pomoći drugih. Prvenstveno moramo spomenuti grad Banju Luku, Ambasadu Mađarske, Savez udruženja nacionalnih manjina i bivšeg predsjednika ovog Saveza, gospodina Blahu, i to iz zahvalnosti za svu dosadašnju pomoć.

A nemzeti kissebbségek jóbaráti viszonya Banja Lukan

A mi egyesületünk, a Magyar Szó, jóbaráti viszonyban van a nemzeti kissebbségek többi egyesületével. A találkozót minden kissebbség a Banja Luka-i várostól a Nemzeti Kissebbségek Szövetségének ajándékozott helyiségekben tartja. Nem ritkán együttes összejöveleteket rendezünk, legtöbbször valamelyik kissebbség ünnepe alkalmából. A magyaroknak leginkább a cseh és a szlovák származású polgártársakkal vannak együttes összejöveletei. Az új évet ebben az évben is együtt tervezzük köszönteni.

Mi magyarok, vagy magyar származású polgárok, a rendszeres összejöveleteinket minden hónap első csütörtökén tartjuk. Magyarul próbálunk társalogni, szórakozunk, magyar nótákat hallgatunk, irodalmi estéket rendezünk. Néhány ügyes háziasszony ezekre a társalgási napokra elkészít valamit a magyar konyha ételeiből, ha mást nem, de legalább fánkot, pogácsát.

Persze komolyabb dolgokkal is foglalkozunk. Kiállításokat rendezünk, már hagyományosan résztveszünk a Nemzeti Kissebbségek Banja Luka-i szemlájén. Tagjaink, akik jobban beszélnek magyarul, rendszeresen megjelennek az itteni rádió és a televízió műsorokban...

Néhányan közülünk nem tudnak magyarul, de tanulunk egymástól. Ez, azt hiszem, a fő célja az egyesületünknek, a magyar öntudat és a magyar nyelv ápolása.

Míndez persze nem lenne lehetséges mások segítségével. Elsősorban a Banja Luka-i várost, Magyarország Nagykövetségét, a Nemzeti Kissebbségek Szövetségét, és ennek a Szövetségnek volt elnökét, Blaha urat kell megemlíteni, hálából az eddigi segítségükért. □

KATARINA MALEŠEVIĆ

Kako su Mađari dospjeli u Bosnu

Ne tako davno pričao sam mom dobrom poznaniku o Udruženju Mađara "Magyar Szó". Jedva je čekao da završim priču i odmah upitao, kako smo mi Mađari dospjeli u Bosnu?

Mađari, koji i danas govore mađarskim jezikom, većinom su došli iz Vojvodine nakon formiranja Jugoslavije (1920. godine), odnosno u većem broju nakon II svjetskog rata. Bosna i Hercegovina i Mađarska imaju kontakte još od početka XIII vijeka. Ovo sam znao i ovako sam i odgovorio.

Naravno, raniji periodi historijskog vremena u mojoj glavi bili su mutni i nejasni, na kraju krajeva nisam historičar. Jedva sam čekao da stignem kući. Sve moje knjige, koje imaju vezu sa historijom, prelistao sam istražujući zajedničku historiju Mađarske i država koje su nekad postojale na teritoriji Bosne. Bez obzira na ograničenja moje biblioteke, odmah sam ustanovio da su kontakti između spomenutih država do konačnog pada Jajačke tvrđave u turske ruke (1528. godine) bili sudbonosni za historiju Bosne. Brakovi između članova vladajućih dinastija, osvajačka politika mađarskih kraljeva, odnosno

Mađarsko-bosanski kontakti su prekinuti za vrijeme turske vladavine, a kasnije mogli su se javiti samo zbog ratova protiv Turskog carstva u okviru Austro-Ugarske Monarhije i to nakon slabljenja Turske a jačanja Monarhije. Primjera radi, 1717. austrijski vojskovođa Jene Savojai došao je do Sarajeva u ratu sa Turcima. U svim ovim vojskama bio je i značajan broj mađarskih vojnika i oficira. Dakle, za vrijeme feudalnih društvenih uređenja, mađarsko-bosanske kontakte karakteriziralo je neprekidno ratovanje, tako je to bilo svugdje u svijetu. O velikoj trgovini između dvije države ne može se govoriti, pošto je proizvodnja dobara bila nerezvijena u obje zemlje, a trgovački putevi Evrope zaobilazili su i Bosnu i Mađarsku.

Austro-Ugarska Monarhija je 1878. godine okupirala Bosnu i Hercegovinu. Krenula je izgradnja željeznice, otvaranje rudnika, izvoz ruda, uglja i drvene građe. U tim vremenima velika je bila potražnja za stručnim radnicima kao i za činovnicima koji su znali govoriti i pisati njemački. S druge strane, neki krajevi Bosne ostali su bez stanovništva, jer se nakon okupacije pretežni dio turskog naroda, pa i dosta Bošnjaka, iselio iz zemlje. Armija nezaposlenih stručnih radnika, rudara, drvosječa i činovnika, kao i

krstaški ratni pohodi protiv bogumila, a kasnije i ratovi koji su isti vodili na teritoriji Bosne u cilju zaustavljanja turske najeзде, dokazuju izuzetan značaj događaja između dvije države u vrijeme feudalističkog društvenog uređenja. Na kraju krajeva, bosanski vladari bili su, sa manjim ili većim prekidima, vazali mađarskog kralja. Sigurno da je u tim vremenima ostalo u Bosni dosta mađarskih vojnika, zbog napuštanja vojske ili posada tvrđava, bez obzira na činjenicu što plaćeničke vojske nisu bile čisto mađarske. U toku vijekova asimilirali su ih ovdašnji slavenski narodi.

siromašnih seljaka preselila se u Bosnu sa svih teritorija Monarhije. Tako je pored Ukrajinaca (iz Galicije), Čeha i Austrijanaca i dosta Mađara dospjelo u Bosnu. Ovdašnji građani su duhovito došljake nazivali „kuferašima“. Ova imigracija do danas ima svoje etničke tragove. Ukrajinska i češka manjina od tih pristiglih vodi porijeklo. Kod Mađara ostali su, doslovce, samo tragovi od ove imigracije, malo je članova našeg udruženja čiji su preci bili „kuferaši“. Mnogi Mađari su u svjetskim ratovima napustili Bosnu. Nažalost i od onih malobrojnih potomaka većina ne smatra neophodnim voditi računa o svom porijeklu. O nekad brojnoj mađarskoj manjini svjedoče samo

“Magyar Szó” se predstavlja

Bosna i Hercegovina može da se pohvali sa dva mađarska građanska udruženja. Od 13. novembra 2003. godine zvanično je oformljeno naše mlađe udruženje „Magyar Szó”, a koje djeluje na teritoriji RS-a.

Poslove oko osnivanja obavili su članovi tadašnjeg predsjedništva: prva naša predsjednica Jošt Magdalina i Mičin Branko, te Bogosanović Juliana i mnogi drugi članovi. Kod organizovanja Mađara mnogo je pomogao gospodin Blaha Vladimir, predsjednik Udruženja češke nacionalne manjine, a ujedno i predsjednik Saveza nacionalnih manjina u Banjoj Luci. Sredstva za obavljanje aktivnosti, kao i odgovarajuće prostorije obezbijedio je grad Banja Luka. Gradonačelnik Banje Luke gospodin Davidović Dragoljub, zajedno sa upravom grada, pokazao je razumijevanje i pružio veliku podršku u radu Saveza nacionalnih manjina, odnosno svakom udruženju posebno. Obezbiadio je za rad neophodne prostorije, a grad je predvidio u godišnjem budžetu značajna sredstva za nacionalne manjine.

Važno je još napomenuti i Mađarsku Ambasadu u Sarajevu. Neprocjenljiva je podrška koju su dali ekscelencije, dosadašnji ambasadori lično ili zajedno sa svojim saradnicima. Ne samo da su svojim prisustvom na našim priredbama i sastancima hrabрили naše članove u radu nego i sa stručnim primjedbama, konkretnim prijedlozima i savjetima dali su novi zamah u ostvarivanju naših programskih ciljeva.

Magyar Szó trenutno ima između 70 i 80 članova. Udruženje radi u skladu sa Ustavom i odgovarajućim zakonskim odredbama.

Od 10. marta 2005. godine Udruženje radi pod vodstvom novog Predsjedništva. Novi predsjednik je Milivojević Irena, potpredsjednik Bogosanović Juliana, a sekretar je Đurović Aleksandra. Novo rukovodstvo već je postiglo značajne uspjehe u radu, naravno uz aktivno učešće članova Udruženja. Spomenućemo samo izložbe 'Halaši Čipke i Mađarski Nobelovci' kao i redovno učešće na Smotri stvaralaštva nacionalnih manjina u Banjoj Luci.

Iz matične zemlje rado primamo goste. Mađarsko

udruženje na smotrama stvaralaštva predstavljale su folklorne grupe iz Kiškunhalaša i Nađkanjiže. Gostima smo obezbijedili smeštaj i hranu uz program razgledavanja i predstavljanja grada Banje Luke. Kapije našega grada su otvorene za sve ljude dobre volje.

Programski zadaci nalažu njegovanje i razvijanje dobre saradnje sa “Hum”-om, bratskim udruženjem Mađara iz Sarajeva, a to je svakako i želja svih naših članova. Ovaj zajednički časopis dijelom ostvaruje naše planove.

Relativno malo nas je u Bosni Hercegovini, nema nas više od 2000. Nameće se potreba da pomoću zajedničkog programa, priredbi i razmjena iskustava radimo na njegovanju i očuvanju jezika i nacionalne svijesti.

Nadamo se da će nam se u budućnosti još pridružiti građana mađarskog porijekla. Željno ih čekamo. □

IRENA MILIVOJEVIĆ
LASLO TOT BOJNIK

A 'Magyar Szó' bemutatkozik

Bosznia és Hercegovina két magyar polgári szervezettel büszkélkedhet. 2003. november 13-án hivatalosan is megalakult a fiatalabb, Republika Srpska területén működő egyesület Magyar Szó névvel.

Az egyesület megalakítása körüli munkát az elnökség tagjai végezték, az első elnök Jost Magdalina, valamint Mićin Branko, Bogosanović Julianna és még sokan mások is. A magyarok szervezkedésénél nagy segítséget nyújtott Blaha Vladimir úr, a Cseh Nemzeti Kisebbség Egyesületének és a Nemzeti Kisebbségek Szövetségének elnöke. A tevékenykedéshez szükséges pénzt, valamint a helyiséget is a Banja Luka városa biztosította. A város polgármestere, Davidović Dragoljub úr a város vezetőségével együtt nagy megértést és támogatást nyújtott a Nemzeti Kisebbségek Szövetségének, illetve minden egyes szervezetnek. Biztosította a működéshez nélkülözhetetlen helyiséget, továbbá a város az évi költségvetési tervébe beépített jelentős pénzösszeget a kisebbségek számára.

Fontos megemlíteni a Sarajevóban működő Magyar Nagykövetséget. Felmérhetetlen az a támogatás, amit a Nagykövet úr személyesen, illetve munkatársaival együtt nyújtott az Egyesületnek. Nem csupán megjelenésükkel rendezvényeinken, programjainkon való részvételükkel bátorították az egyesület tagjait, hanem szakmai hozzáértéssel, konkrét javaslataikkal, tanácsokkal új lendületet adtak a programtervezet megvalósításához.

A Magyar Szónak pillanatnyilag 70-80 fő tagjavan. Az egyesület az alkotmánnyal és a törvényekkel teljes összhangban végzi munkáját.

2005 március 10-e óta új elnökség vezetésével munkálkodik az egyesület. Elnök *Milivojević Irén*, alelnök *Bogosanović Julianna*, titkár *Đurović Alexandra*. Az új elnökség jelentős eredményeket ért el, természetesen a tagság aktív együttműködésével és részvételével. Megemlítjük példának a sikeres kiállításokat, melyeket a Magyar Nagykövetséggel közösen rendeztünk, a Magyar Nobeldíjasok és a Halasi

Csipke kiállítást, valamint a már rendszeres részvételünket a kisebbségek tevékenységeinek Banja Luka-i szemléin.

Az anyaországból szívesen fogadunk vendégeket. A magyar egyesületet a Kisebbségek Tevékenységének Szemléin Nagykanizsáról illetve a Kiskúnhalasról táncsoportok képviselték. Vendégeinknek ellátást biztosítottunk és városnéző programmal mutattuk be Banja Lukát. Városunk kapuja nyitva van minden jóindulatú ember előtt.

Programtervezetünk alapja, hogy a szoros együttműködést továbbra is fenntartsa, erősítse a Hummal, a sarajevói magyarok szervezetével, ez a magyar tagság óhaja is. Ez a folyóirat is sokat segít a terv megvalósításában.

Viszonylag kisszámú magyar polgár él Bosna i Hercegovinában, nem több mint 2000 fő. Számos közös program, kulturális rendezvény szervezése, tapasztalatcserék kezdeményezése szükséges a magyar nyelv, a kultúra és a nemzeti öntudat ápolására, megőrzésére.

Reméljük, hogy az elkövetkező időkben még több magyar származású polgár csatlakozik majd hozzánk. Szeretettel várjuk őket. □

MILIVOJEVIĆ IRÉN

TÓTH BOJNIK LÁSZLÓ

jelentőségéről, és annak megünnepléséről beszélt.

Táborozás Sárospatakon

Július 31.-től augusztus 8.-ig Murátovity Irma vezetésével egy szarajevói és banya lukai hat tagú gyerekcsapat táborozott Sárospatakon, először mint a Magyarország Felfedező Szövetség vendégei, később mint büszke tagjai. Ez alkalommal is a szarajevói magyar Nagykövetség mindennemű támogatását élvezték, különösen sokat segített Varga Imre nagykövet úr és a Határon Túli Magyarok Hivatala. A szerencsés hazautazást a Szarajevóban állomásozó 9. Magyar Katonai Kontingens biztosította, Szabó János parancsnokkal az élen. A kis bosznia és hercegovinai csapat nagy érdeklődést keltett az ottani médiákban, Duna TV, Kosuth Rádió és több más újság kísérte a sárospataki nyaralás eseményeit.

Budakalász 2006.

Júliusban megtartották a Kárpátmedencei Magyarok 6. Regionális Találkozóját. Több mint 100 résztvevője volt ennek az immár tradicionálissá vált összejövetelnek.

A már megszokott intenzív munka keretén belül a vita romániai, szlovákiai, horvátországi, szlovéniai, vajdasági, csehországi, ausztriai és ukrainai magyar egyesületek problémáiról és eredményeiről folyt. Újra kihangsúlyozták, hogy a tapasztalatcsere nagyon hasznos és szükséges, és mindenkinek új erőt ad a további munkához. Ki kell hangsúlyozni a döntést közös Kárpát Régiói Magyarok Szövetségének az alapításáról, magyarországi bejegyzéssel, ami jelentős segítséget nyújt majd a „határon kívüliek”

szövetségének megalapításáról, amely az össz kisebbség érdekeit hivatott képviselni.

Határozat született az egységes fellépésről a Polgármesteri Hivatal által szervezendő gyűlésen, és a Kisebbségi Tanács képviselőinek nagy figyelemmel való megválasztásáról, akiknek elsődleges feladata a nemzeti kisebbségek érdekeit védeni, nem pedig bizonyos politikai pártok érdekeit képviselni.

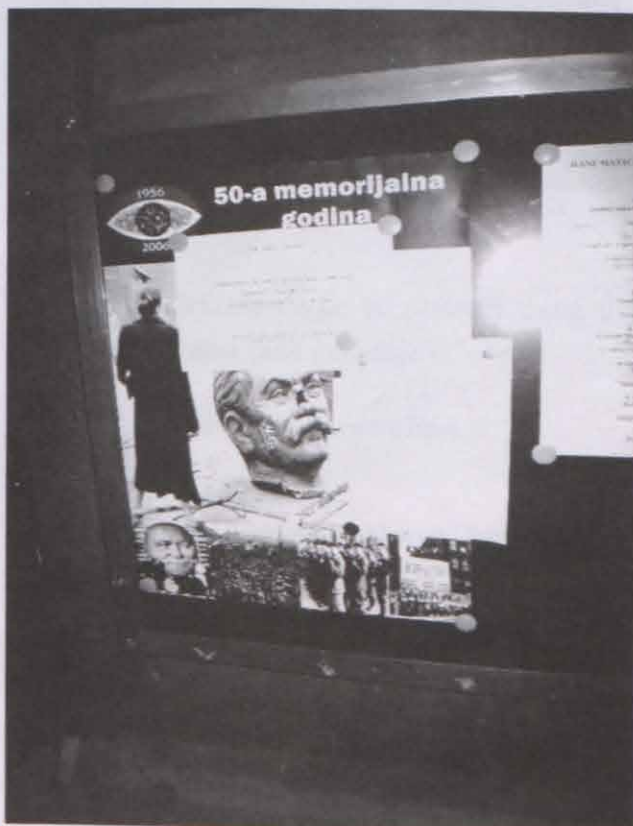
A jelenlevők leszögezték, hogy csak ilyen kezdeményezések hasznosak, és az egységes szövetség, mint végső cél, megalapítását segítik elő.

Remény és szabadság – Magyar forradalom:1956.

Az 1956.-os magyarországi forradalom 50. évfordulója alkalmából szervezett programsorozat az Állatorvosi Fakultás aulájában kezdődött.

A jelenlevők, akik a múlt eseményeire emlékezve, egy kiállítást és egy dokumentumfilmet tekintettek meg, épp azon a napon, október 23.-án, amikor 50 évvel ezelőtt a budapesti egyetemisták első, békés tüntetésüket szervezték meg.

A nagyszabású programokat, melyek az akkori világraszóló eseményekre emlékeztetnek

bennünket, a Magyar Nemzeti Múzeum és Külügyminisztérium szervezte, míg a kiállítást és a dokumentumfilmet a Magyar Köztársaság Nagykövetségének Kulturális Osztálya biztosította.

Két nappal később, ugyancsak ez az ünnepségsorozat keretein belül, a szarajevói Szent Antal templom termében filmvetítést szerveztek Nagy Imre, az akkori miniszterelnök életéről, és újra bemutatták a dokumentumfilmet is.

Konkrét ígérek

2006. november 9.-én a szarajevói városi öngazgatás termében gyűlést tartottak a nemzeti kisebbségek képviselői a polgármesterasszony, Semiha Borovac és munkatársai szervezésében.

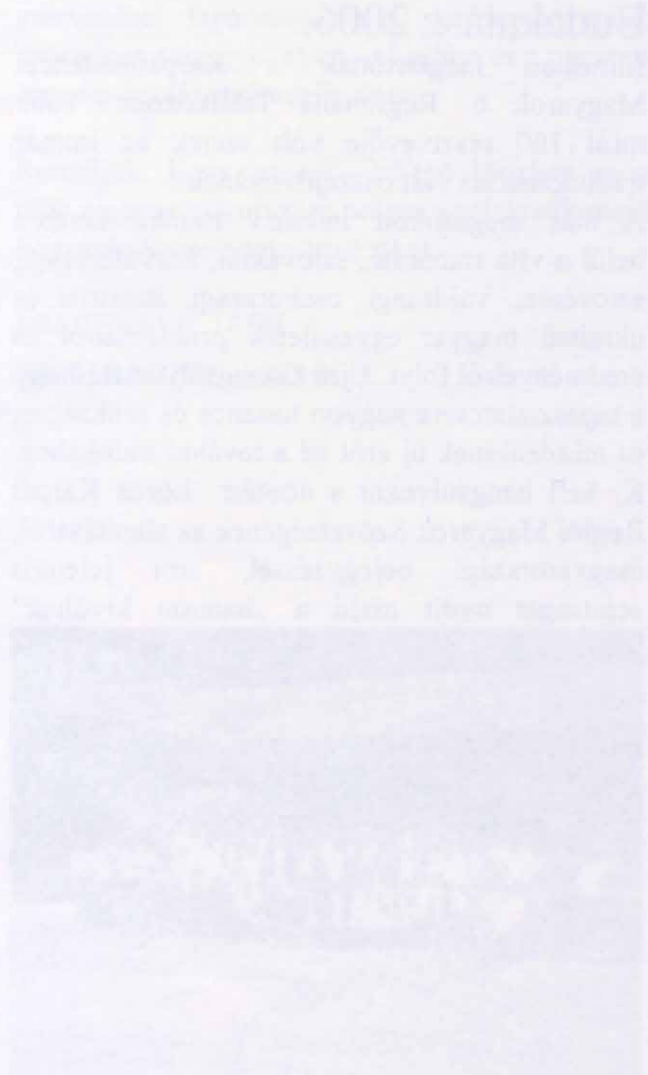
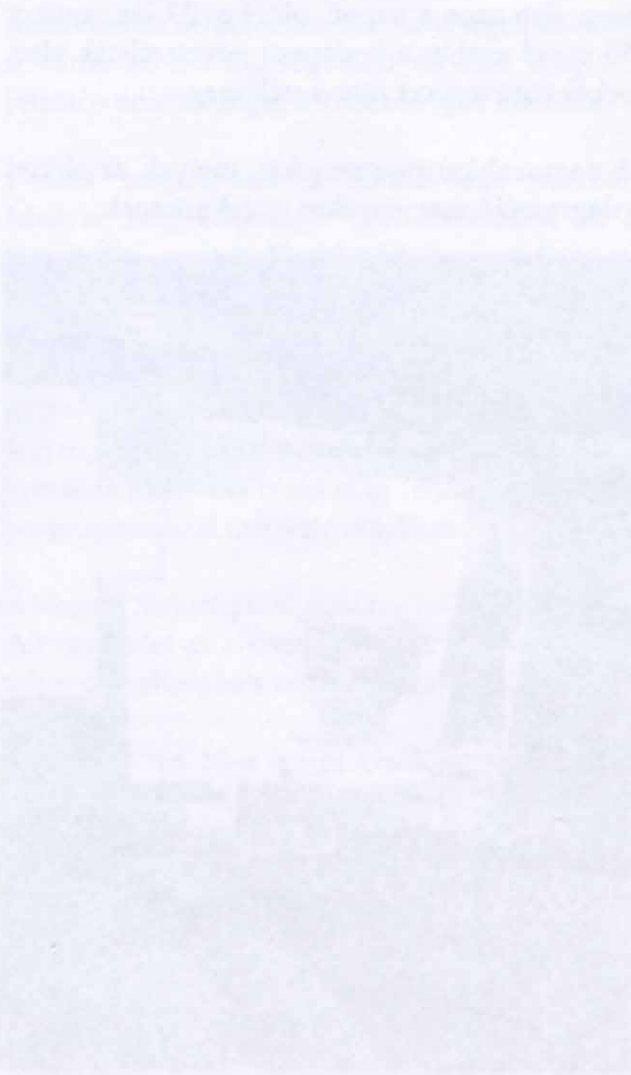
A gyűlést Borovac polgármesterasszony indítványozta, mivel az elkövetkező időben segíteni szeretne a problémák megoldásában, amivel a kisebbségi egyesületek küzdenek. Ahogy mondta „ez a Városnak kötelessége, mivel büszkék vagyunk Szarajevó multikulturális és multietnikus hagyományaira”. Rövid bemutatkozás után, az egyesületek képviselői segítséget kértek a helyiséggondok megoldásában, lehetőleg ingyenes munkatér biztosításával, állandójelenlétet a médiumokban anyanyelv használatával, és más fajta anyagi támogatás biztosításában is.

Borovac polgármesterasszony megígérte, hogy segítséget nyújt a problémák megoldásában, és hogy az elkövetkező periódusban ilyen gyűléseket bár évente kétszer fog tartani. □

ELŐKÉSZÍTETTE: Muratovic Irma és Dervisefendic V. Edin

FOTO: Nemet Aleksandar

FORDÍTOTTA: Pasic-Juhas Eva

“Nada u slobodu” – Mađarska revolucija iz 1956.

Program obilježavanja jubilarnih pedeset godina narodnog ustanka u Mađarskoj iz 1956. godine održan je u holu i amfiteatru sarajevskog Veterinarskog fakulteta. Prigodnoj izložbi i dokumentarnom filmu posvećenim prelomnim događajima od prije pet decenija svjedočili su prisutni 23. oktobra 2006., tačno na dan kada su prije pedeset godina mirnim protestom budimpeštanskih studenata započele

demonstracije. Sveobuhvatni program prisjećanja na dane koji su tada imali snažnog odjeka širom svijeta realizovao je Mađarski nacionalni muzej i Ministarstvo vanjskih poslova, dok se za izložbu i dokumentarac pobrinuo Kulturni odjel ambasade Mađarske u BiH.

Dva dana poslije, takođe u sklopu obilježavanja godišnjice revolucije, u crkvi sv. Ante u Sarajevu je organizovano prikazivanje igranog filma o Nagy Imreu, premijeru Mađarske za vrijeme revolucije, kao i ponovno prikazivanje dokumentarnog filma o mađarskoj revoluciji iz 1956.

Konkretna obećanja

U sali Gradske uprave dana 9. 11. 2006. godine održan je zajednički sastanak predstavnika udruženja nac. manjina i gradonačelnice Semihe Borovac sa saradnicima.

Povod sastanku je želja gospođe Borovac da pomogne u rješavanju problema sa kojima se susreću naša udruženja jer je to, kako je rekla, “obaveza našeg grada koji se ponosi svojom multikulturnom i multietničkom tradicijom.” Nakon kratkog predavljanja, predstavnici udruženja su zatražili pomoć u dobijanju besplatnih prostorija za rad, kontinuiranom medijskom predavljanju na svojim maternjim jezicima i finansijskoj podršci. Gospođa Borovac je obećala svesrdnu pomoć u rješavanju naših

problema, i kazala da će se sastanci ovog tipa održavati bar dva puta godišnje. □

PRIPREMILI: Irma Muratović i Edin V. Dervišefendić

PREVOD: Eva Juhas-Pašić

FOTOGRAFIJE: Aleksandar Nemet i Irma Muratović

Halasi csipke Szarajevóban

Zenica és Banya Luka után, június 15.-én a híres halasi csipke 100 éves évfordulója alkalmából rendezett kiállítás bemutatásra került Szarajevóban is.

A főszervező, Magyar Köztársaság Nagykövetsége mellett a kiállítás szervezését a *hum* – Magyar Polgárok Egyesülete és a Szent Antal ferencesrendi templom plébániája is segítette, mivel a templomhoz tartozó kis galériában kerültek bemutatásra a kézimunkák.

Állópanelokon mutatták be a halasi csipke eredeti motívumait. Kility Zsuzsanna, a Halasi Csipke Múzeum igazgatója, és a rendezvény tiszteletbeli vendége, beszédjében kihangsúlyozta, hogy a bemutatott munkák mind egyedi kézimunkák, és csak 15 asszony Kiskunhalason készíti őket.

A kiállítás vendégeit fra Luka Markesic és Murátovic Irma, a *hum* elnöke, köszöntötték, az ünnepélyes megnyitás pedig Varga Imre nagykövet úrra hárult.

Szarajevó polgárainak több mint 10 napig volt alkalmuk a kézimunkák megtekintésére. Az egyetlen kifogás, ami a szervezést illeti, a kiállításához tartozó információk és ismertető anyagok hiányos fordítására irányul.

Digitális fényképezőgép az „Új Dobos” számára

A „Halasi csipke 100 éve” kiállítás megnyitása után, az Európai Rendőrségi Misszió Magyar Kontingensének tagjai egy „Fuji” márkájú digitális fényképezőgépet ajándékoztak lapunk szerkesztőségének. Ez már a második értékes

ajándék a szerkesztőség részére, hogy minél jobb minőségű lapunk legyen. Emlékeztetőül: a mi rendőreink nemrégben egy több funkciós „multipraktik” színes nyomtatót ajándékoztak Egyesületünknek.

Az Igazgatóbizottság gyűléséről

Május végén egy fontos Igazgatóbizottsági gyűlést tartottunk. A munka megkezdése előtt, egy perces hallgatással tisztelegtünk elhunyt tagunk, titkárunk és barátunk, Német Mihály emlékére. Murátovic Irma, a *hum* elnöke, rövid beszédben emlékezett meg oszlopos tagunkról.

Német Krunoszláv, aki már több hónapja édesapja helyett dolgozott, hivatalosan is átvette a titkári tisztelet. Elnökasszonyunk, ki tudja hanyadszor, tagjaink passzivitásáról beszélt, megjegyezve, hogy az utóbbi időben még a társasdélutánokon is kevesen vagyunk jelen.

A következő napirendi pontok keretein belül az Egyesület anyagi helyzetéről, a folyó munkáról és az elkövetkező periodus terveiről folyt a vita. Lapunk kiadási költségeivel kapcsolatban, Pasily-Juhász Éva, az Igazgatóbizottság elnöke, kihangsúlyozta, hogy Magyarországról „csak jólkidolgozott, tartalmas projektumok finanszírozására” lehet pénzt biztosítani, néhány alapítványról és pénzszerzési lehetőségek módjáról beszélve.

Murátovic Irma ismertette a „Szarajevó az Osztrák-Magyar Monarchia ideje alatt” elnevezésű projektumot, amit Német Alekszándár vezet, az elkövetkező együttműködést a banya lukai magyarok egyesületével, különös tekintettel egy közös lap megjelentetésére, Pasily-Juhász Éva pedig az 1956.-os események 50. évfordulójának

Halaška čipka u Sarajevu

Nakon Zenice i Banjaluke, izložba posvećena 100-godišnjici slavne Halaške čipke bila je postavljena 15. juna i u Sarajevu. Uz glavnog organizatora, ambasadu Mađarske u BiH i Mađarsko udruženja građana *hum*, organizaciju su svesrdno pomogli i odgovorni u Franjevačkom samostanu sv. Ante, u čijoj su Maloj galeriji i bili izloženi pristigli radovi.

Na postavljenim panoima posjetioci su imali priliku razgledati različite motive originalnih finalnih vezova. Kako je u svom obraćanju napomenula gospođa Žužana Kiliti (Zsuzsana Kility), specijalna gošća i direktorica Muzeja halaške čipke, izloženi motivi čipke su unikatni ručni radovi isključivo petnaest žena iz grada Kiskunhalasa.

Prisutne goste su pozdravili fra Luka Markešić, Irma Muratović u ime *hum*-a te ambasador Imre Varga, koji je i zvanično otvorio izložbu. Sarajlije su imale priliku razgledati izložbu u narednih desetak dana, a jedina zamjerka upućena organizatoru je da nije obezbijedio adekvatne i potpune prevode izloženog i informativnog, pratećeg materijala.

Digitalac za Új Dobos

Poslije zvaničnog otvaranja izložbe "100 godina Halaške čipke", predstavnici mađarskog kontingenta Policijske misije Evropske unije (EUPM) poklonili su na korištenje redakciji našeg lista digitalni foto-aparat marke "fuji". Ovo je već druga konkretna donacija namijenjena kvalitetnijem radu pri pravljenju novine. Podsjetimo, još prije je Udruženju poklonjen multipraktik - višenamjenski uređaj u boji.

Redovni sastanak Upravnog odbora

Koncem maja održan je sastanak Upravnog odbora Mađarskog udruženja građana *hum*. Predsjednica Udruženja Irma Muratović pozvala je na samom početku okupljene članove da minutom šutnje odaju počast dugogodišnjem članu i sekretaru Mihalju Nemetu.

Nakon što je predstavila novog generalnog sekretara našeg udruženja Krunoslava Nemeta, gospođa Muratović se po ko zna koji put osvrnula na slabu zastupljenost članova u radu Udruženja, dodavši da ne razumije apstinenciju koja kod članova postoji i kad su druženja u pitanju.

U nastavku su prezentovani redovni izvještaji u radu, finasijski izvještaj te planovi za naredni period. Na pitanje zašto se ionako mala sredstva usmjeravaju na štampanje lista, predsjednica Upravnog Eva Juhas-Pašić je odgovorila da "samo na osnovu konkretnih i dobro odrađenih projekata možemo očekivati finasijska sredstva iz Mađarske", te je pojasnila načine na osnovu kojih fondacije odlučuju koliko sredstava mogu odobriti, odnosno kakve su procedure u dobijanju finasijske pomoći.

Pred kraj sastanka Muratovićeva je upoznala prisutne sa projektom radnog naziva 'Sarajevo u vrijeme Austrougarske Monarhije', kojeg priprema član Udruženja Aleksandar Nemet, o budućoj saradnji između sarajevskog i banjalučkog udruženja okupljenih u zajedničkom glasilu, a Juhas-Pašić je zaključila sastanak važnom informacijom o proslavi 50. godišnjice revolucije u Mađarskoj.

Taborovanje u Šarošpotoku

Od 31. jula do 8. avgusta Irma Muratović je predvodila malu ekipu od šestero djece iz Sarajeva i Banjaluke na taborovanje u Šarošpotok, gdje su bili gosti, a nakraju postali ponosni članovi Saveza istraživača mađarske kulture i tradicije (Magyarország felfedezői szövetség). Svesrdnu pomoć u organizaciji ovog puta dala je mađarska ambasada u Sarajevu, a naročito gospodin ambasadorom Varga Imre, kao i HTMH (Hataro Tuli Magyarok Hivatala), a za sretan povratak kući pobrinuo se 9. kontingent mađarskih vojnika sa komandantom Szabo Janosom na čelu, koji u sklopu snaga EUFOR-a borave u Sarajevu. Mala skupina iz Bosne i Hercegovine izazvala je veliku pozornost mađarskih medija: DunaTV-a, Kosuth-Radija te mnogih drugih novinara koji su pratili ljetovanje u Šarošpotoku.

Budakalas 2006.

Šesti susreti Mađara karpatskog regiona održani su u Budakalasu u junu mjesecu. Učešće na ovim tradicionalnim susretima ove je godine svojim dolaskom potvrdilo stotinjak prisutnih gostiju. U tradicionalno radnoj atmosferi raspravljalo se o problemima i dostignućima naših udruženja u Rumuniji, Slovačkoj, Hrvatskoj, Sloveniji, Vojvodini, Češkoj, Austriji i Ukrajini. Ponovno je potvrđeno da je razmjena iskustava veoma značajna i da svima daje snagu za daljnji rad.

Bitno je naglasiti da je donesena odluka o stvaranju zajedničkog Saveza Mađara karpatskog regiona, koji će biti registrovan u Mađarskoj, a što će svim udruženjima 'van granica' pomoći u radu.

Sastanak u Kotromanića ulici

Dana 22. 08. 2006. u prostorijama našeg udruženja održan je sastanak predstavnika nacionalnih manjina radi dogovora o budućoj saradnji. Osim predstavnika Mađarskog udruženja građana sastanku su se odazvali Jovanka Manžalović-Šalaka ("Češka beseda" Sarajevo), Elma Softić (Jevrejska opština), Čivić Petar (Društvo Italijana), Dervo Sejdić i Sanela Bešić (Vijeće Roma BiH).

Na sastanku je dogovoreno pokretanje inicijative za formiranje budućeg saveza nacionalnih manjina koji će zastupati interese svih manjina. Dogovoren je i zajednički istup na sastanku kod gradonačelnice, te je naznačena potreba o poželjivom odabiru predstavnika u Vijeće manjina, koji ne bi smjeli zastupati interese političkih partija već prvenstveno interese manjina. Prisutni su zaključili da samo ovakva inicijativa može biti od koristi i dovesti do stvaranja saveza kao krajnjeg cilja.

Zadovoljstvo učinjenim

Pošto se približava kraj 2006. godine, željeli bismo se osvrnuti na rezultate aktivnosti koje je naše udruženje ostvarilo u ovoj godini.

Svakog prvog četvrtka u mjesecu imamo druženje u prostorijama našeg kluba, gdje govorimo na maternjem jeziku, razmatramo aktuelne događaje, družimo se i dogovaramo sprovođenje narednih aktivnosti.

Rado se družimo i sa pripadnicima drugih nacionalnih manjina, najviše sa Česima.. Učestvujemo na seminarima i okruglim stolovima, što se organizuju na nivou Saveza nacionalnih manjina.

Značajan je i medijski nastup na državnoj televiziji, gdje učestvuju predsjednica i naši članovi - u jutarnjem programu, i u emisiji “Bono Homo” (emisija posvećena pripadnicima nacionalnih manjina).

Štampa nam isto tako pomaže da pričamo o našim aktivnostima, da najavimo neki naš kulturni događaj i uopšte da prati naše postojanje na ovim prostorima. Takođe smo gostovali i u radio-emisiji “Korijeni”.

Organizovali smo izložbu Halaši čipke u Narodnom muzeju RS-a, u saradnji sa mađarskom Ambasodom iz Sarajeva. Izložbu je otvorio Njegova ekscelencija ambasador Republike Mađarske Varga Imre. Posjećenost je bila velika i dugo se pričalo o uspješnosti iste.

Na trećoj smotri nac. manjina u ime našeg udruženja nastupila je folklorna grupa iz Kiškunhalaša, čiji je nastup popraćen velikim aplauzom. Nakon prijema kod gradonačelnika gosp. Davidovića, naši gosti iz Mađarske

su pozvali naše članove i gosp. Davidovića da budemo njihovi gosti za praznik BERBE GROŽĐA, što je kod njih veliki događaj. S oduševljenjem smo prihvatili poziv srećni što ćemo i dalje saradivati i družiti se sa tim divnim ljudima.

Učestvujemo i u radu Saveza nacionalnih manjina, gdje imamo ugled i poštovanje.

Često nam dolaze u goste Mađari koji se nađu u našem gradu, a znaju za postojanje našeg Udruženja. Posebnu zahvalnost dugujemo gosp. Palvölgyi Peteru, koji je omogućio da dobijemo sredstva za izdavanje zajedničkog lista Új Dobos.

Na kraju, možemo biti zadovoljni sa postignutim uspjesima koje smo ostvarili u toku 2006.

IRENA MILIVOJEVIĆ

Elégedettség a megtettekkel

Mivel hogy közlekedik az év vége, visszatekintünk az egyesületünk munkájának eredményeire. Hetven tagunk van, de reméljük, hogy lesznek még jelentkezők.

Minden hónap első csütörtökén összegyűvünk. Gyakoroljuk a magyar nyelvet, beszélgetünk, megbeszéljük a további teendőket.

Társalgunk a kisebbségi szervezetek tagjaival, legtöbbit a csehekkel. Meglátogatjuk a kiállításokat, koncerteket. Jelen vagyunk az előadásokon, kerekasztalokon, minden összegyűvetelen a Szövetség rendezésében.

Jelentős a fellépésünk az állami TV-én az elnökünk és más egyesületi tagunk személyében is. Részt vettünk a kisebbségi témákat tárgyaló „Bono Homo” műsorban is.

A sajtó is kíséri tevénykedésünket, kulturális fellépéseinket, egyszerűen számontartják létezésünket.

Világszerte ismert „Halasi csipke” kiállítást rendeztünk a Nemzeti Muzeumban, a szarajevói Nagykövetség segítségével. Jelen voltak Kiskúnhalasról, valamint a Nagykövet úr, Varga Imre, Szarajevóból. A harmadik Banja Luka-i Kisebbségek Tevényységének Szemléjén is részt vettünk a tagjainkkal, fellépet Trkulja Viktória és a legfiatalabb tagunk, Malesević Nikolina versekkel, valamint tancsoport Kiskúnhalasról. Nagy sikert értünk el. A szemle befejezése után fogadott bennünket a Banja Luka-i polgármester.

Meghívást kaptunk Kiskúnhalasra, a szüretibálra, amit szívesen elfogadtunk.

Külön köszönjük Pálvölgyi Péter úrnak a közös folyóirat kiadásához szükséges pénz megszerzése érdekeben végzett munkáját.

A 2006.-ban elért eredményekkel a Magyar Szó tagsága csak büszkélkedhet.

MILIVOJEVIĆ IRÉN

Kedves Olvasóink!

Mögöttünk még egy év, amit sikeresnek mondhatunk, mivel egy kisszámú lelkes csapat segítségével sokat elértünk.

Első helyen, nagy elégedettséggel emelem ki a banya lukai „Magyar Szó” egyesülettel megkezdett együttműködést, és a mi közös „Új Dobos” lapunk világrajöttét, annak ellenére, hogy igen sok objektív és szubjektív akadály nehezítette meg születését. Az első lépések mindig a legnehezebbek és legügyetlenebbek, és remélem, senki sem haragszik e számunk késése miatt. Mindenesetre, az „Új Dobos” az első lépés az elkövetkező együttes munkában és barátkozásban.

Nem kevésbé fontos gyerekeink Magyarországra való utazása. Nagy siker gyerekeinkben felébreszteni a nemzeti hovatartozás érzését, mint ahogy az őseik nyelvének és kultúrájának megtanulására és őrzésére felébreszteni a kedvet.

A múlt nyáron szép alkalom volt a halasi csipke kiállítása, hogy megmutassuk mindenkinek népünk egyedi és egyedülálló kézimunkáit.

A fényképképzés és a dokumentumfilm vetítése, amivel az 1956.-os magyar forradalom 50 éves évfordulóját ünnepeltük, sokaknak segített, hogy talán életükben először a magyar történelem e szakát is megismerjék.

Felvettük a kapcsolatot a „Pécsi Fiatalok” szervezettel, és az ő segítségükkel magyar nyelvtanfolyamot szeretnénk indítani.

A Magyar Köztársaság Nagykövetsége ajándékként helységünkben új bútor és jobb számítógép került. A könyvtárunk is sok új könyvvel gyarapodott.

Sajnos, tagjaink ritkán jönnek az Egyesületbe, még ritkábban kölcsönöznek könyvet, és ami még meglepőbb, még a rendezvényeinken is kevesen vannak. Mi történt az emberekkel, hogy egyre kevesebbet barátkoznak? Miért feledkeznek meg a származásukról? Ezekre a kérdésekre nem találok feleletet. Remélem, hogy legaiább újságunkat olvasva felébred bennük a vágy, hogy aktívabbak legyenek.

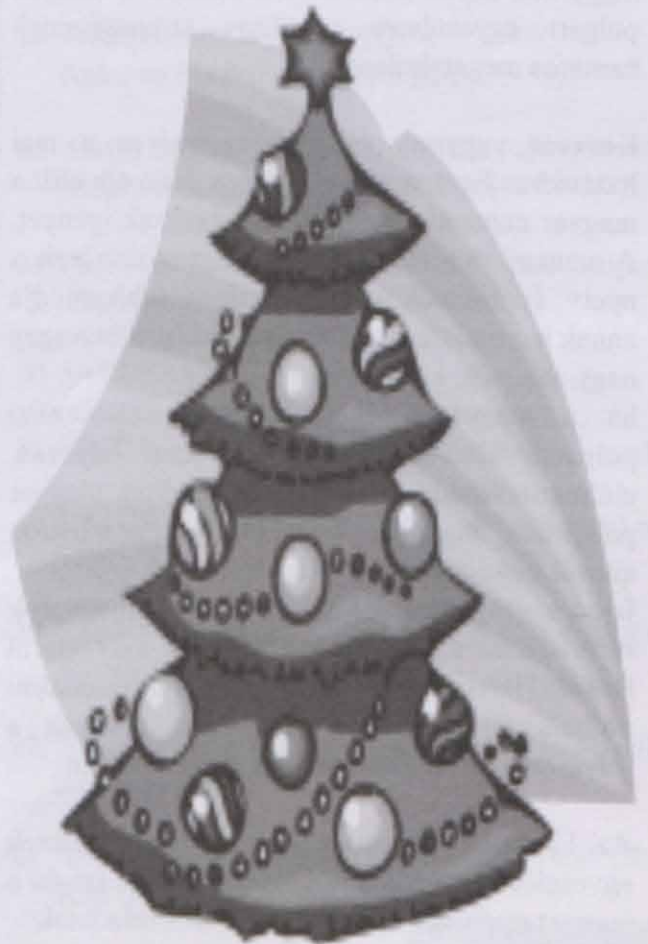
A múlt évben gazdagabbak lettünk, de nem szabad elfeledkeznünk a veszteségeinkről sem. Egyesületünket pótolhatatlan veszteség érte a mi

kedves Misi bácsink halálával. Biztos vagyok benne, hogy nem felejtjük el mosolygós arcát és optimizmusát, amivel sugárzott.

Végül tagjainknak, barátainknak, Dobos csapatának és magyaroknak, mindenkinek, aki ezt a lapot olvassa, SZERENCSES ÉS SIKERES ÚJ ÉVET KÍVÁNOK.

MURATOVIC IRMA

A *hum* elnöke

Kedves Olvasó,
kezében már nem csak a Sarajevo-i HUM kiadványát, hanem a HUM és a Banja Luka-i Magyar Szó közös folyóiratát tartja. Reméljük, hogy ettől a számtól kezdve a Bosnia-Hercegovina-i magyarok e két egyesülete együtt fogják szerkeszteni és kiadni a magyar nemzeti kisebbség folyóiratát, az **Új Dobost**.

Magától adódik, hogy ha az ország területén más városban is működik, vagy alakul majd magyar polgári egyesület, szeretnénk, ha mindjárt bekapcsolódna és segítene a folyóirat kiadása körüli munkában.

Az Új Dobos más úttörő feladatot is végez. Reméljük például, hogy a Bosna i Hercegovina-i magyarok közös kiadványa előkészíti a magyar polgári egyesületek országos szövetségének hamaros megalakulását.

Kevesen vagyunk és elég szétszórva a mai hazánkban. Ezek a tények persze csak növelik a magyar nemzeti öntudat fenntartásának igényét. A nemzeti öntudatot elsősorban a nyelv őrzi, a nyelv ápolásának pedig legalapvetőbb módja annak használata. Egy folyóirat pedig ebben igen nagy segítség, különösen, ha a magyarok és a magyar származású polgárok közvetlenül vesznek részt írásában, előkészítésében és kiadásában. Kedves magyar polgártárs, ragadjon tollat és írjon mindenről, amiről gondolja, hogy érdemes!
Írjon a megélhetési problémákról, a magyarok és általában a nemzeti kisebbségek helyzetéről Bosna i Hercegovina-ban, küldje el a szépirodalmi próbálkozásait, bíráljon és adjon tanácsot a folyóirat színvonalának javítása érdekében.

Az Új Dobos programcéljai persze egyeznek egyesületeink céljaival. A nemzeti öntudat és a magyar nyelv ápolása mellett fontos feladatok:

- a Bosna i Hercegovina-i magyarság politikai helyzetének és életkörülményének javítása,
- a magyarok és Magyarország, valamint Bosna i Hercegovina és népeinek kulturális, gazdasági és minden másterü együttműködésének segítése,
- egyesületeink magyar kapcsolatainak fejlesztése,
- együttműködés Magyarország Bosna i Hercegovina-i Nagykövetségével,

- a nemzeti kisebbségek egyesületeivel és szervezeteivel fennálló kapcsolatok fejlesztése,
- demokratikus viszonyokat fejlesztő szervezetekkel való együttműködés...

A folyóirat a fenti célok szellemében fog hatni, a társadalmi és politikai témákat tárgyaló cikkekkel is, de igérjük, nem fogunk túlozni evvel. Tulajdonképpen a Dobos az alap, az új lappal csak szeretnénk közelebb kerülni a magyar olvasóhoz.

Végül is engedje meg kedves Olvasó, hogy felsoroljuk mindazokat, akik hozzájárultak az Új Dobos megjelenéséhez. Elsősorban a **Dobost**, a Sarajevo-i magyarok lapját kell megemlíteni. Nagy jelentőségű a megindítása, óriási munkát végeztek mindazok a magyarok, akik önzetlenül dolgoztak a lapban napjainkig. Az Új Dobos nem lenne lehetséges a Dobos által szerzett tapasztalatok és kapcsolatok nélkül.

Az Új Dobos első két számának kiadási költségét a **Magyar Köztársaság Nemzeti Civil Alapprogramja** fedezte, **Pálvölgyi Péter**, illetve a **Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány** fáradozásának eredményeként. Köszönjük!

Végül is csak a jókívánságok maradtak hátra. Köszöntjük az új lapot, az Új Dobost, szeretnénk, ha a Bosna i Hercegovina-i magyarok kedvelt folyóírata válna belőle.

SZERKESZTŐSÉG

Broj 1, DECEMBAR 2006.

IZDAVAČ

Mađarsko udruženje građana *hum*
Kotromanića 48, Sarajevo

PREDSJEDNICA UDRUŽENJA

Irma Muratović

REDAKCIJA

Julijana Bogosanović,
Edin V. Dervišefendić (glavni urednik),
Borbala Homolja, Katalin Horváth,
Laslo Huber, Eva Juhas-Pašić,
Ágnes Kisné Gáspár (Budapest),
Irena Milivojević (odgovorna urednica),
Aleksandar Nemet, Lászlo Tóth Bojnik

SEKRETAR UDRUŽENJA

Krunoslav Nemet

PRELOM I OBLIKOVANJE

Samir Bogunić

tel/fax: ++ 387 33 442-298

e-pošta: magyarbh@lol.ba

ŠTAMPA

Blicdruk

tiraž: 200 primjeraka

Tekstovi, slike, crteži i diskete
ne vraćaju se, osim ako to nije drugačije
regulisano posebnim dogovorom

SADRŽAJ/TARTALOM

04 UVODNIK

Riječ predsjednice Udruženja *hum*

05 VEZÉRCIKK

06 KÖSZÖNTŐ

07 "MAGYAR SZÓ" Zadovoljstvo učinjenim

09 IZMEĐU DVA BROJA

15 LIČNA KARTA BANJALUČKOG UDRUŽENJA:

"Magyar Szó" se predstavlja

17 MINDENNAPJAINK: A nemzeti kissebbségek

jóbaráti viszonya Banja Lukan

18 OBJEDINJENE ČINJENICE:

Kako su Mađari dospjeli u Bosnu

22 AGI'S BUDAPESTRING: Puskás Ferenc

(szül Purczeld Ferenc) 1927-2006

24 TAJNA SITNOG VEZA: Halaška čipka - vrijednost

jednog susreta

26 SÁROSPATAK 2006.

31 PRIČA: *S narom, u vreme posta* (Ildiko Lovas)

36 DA, GRADONAČELNICE: Forme prijema i suštine

obećanja

38 SZARAJEVÓI JEGYZETEK A K.K. MÚLTJÁBÓL:

Egyesületek

42 NEW ORLEANS, GRAD NA JUGU: Tamo gdje

sveci marširaju

48 ALAN FORD - BESMRTNOST MALOG FORMATA

Kad te privuče duh iz cvjećarnice

51 SZAKÁCS OLDAL

Naslovna strana:

ROUND HUNGARIAN 1937.

PHOTO: Aleksandar Nemet

Dragi, čitaoci!

Iza nas je još jedna godina za koju bih mogla reći da je bila uspješna, jer smo sa malim brojem entuzijasta postigli mnogo.

Na prvom mjestu moram istaći moje veliko zadovoljstvo zbog ostvarene saradnje sa Udruženjem "Magyar szo" iz Banje Luke i našeg zajedničkog Új Dobosa, koji je - doduše sa dosta objektivnih, ali i subjektivnih poteškoća - ipak na kraju ugledao svjetlo dana. Prvi koraci su uvijek najteži i najnespretniji, i nadam se da nam nećete zamjeriti zbog kašnjenja ovog broja. U svakom slučaju, Új Dobos treba da bude tek prvi korak u našem daljnjem radu i druženju.

Ne manje bitno jeste i ovogodišnje putovanje naše djece u Mađarsku.

Veliki je uspjeh probuditi u našim potomcima svijest o porijeklu, kao i želju da nauče i očuvaju jezik i kulturu svojih predaka.

Izložba Halaške čipke, održana prošlog ljeta, bila je prilika da i drugima pokažemo jedinstvenu umjetnost rukotvorina našeg naroda.

Izložba fotografija te projekcija filmova kojima smo obilježili pedesetogodišnjicu Mađarske revolucije iz 1956. godine, mnogima je pomogla da po prvi put saznaju mnoge istorijske činjenice iz tog perioda.

Ostvarili smo kontakt i sa organizacijom "Mladi iz Pečuja", sa kojima želimo realizovati kurs mađarskog jezika.

Zahvaljujući donaciji mađarske ambasade, naše prostorije su opremljene novim namještajem i boljim kompjuterom. Naša biblioteka je obogaćena velikim brojem novih knjiga. Nažalost, mali je broj naših članova koji dolaze u Udruženje, ili onih koji posuđuju knjige, pa čak mogu reći da je malo i onih koji dolaze na priredbe. Šta je to zavlдалo među ljudima pa ne žele da se druže? Zašto zaboravljaju svoje porijeklo? To su pitanja na koja ne mogu naći odgovor. Nadam se da će ipak biti onih koji će naći vremena da prelistaju ove naše novine, i da će to u njima probuditi želju da budu aktivniji.

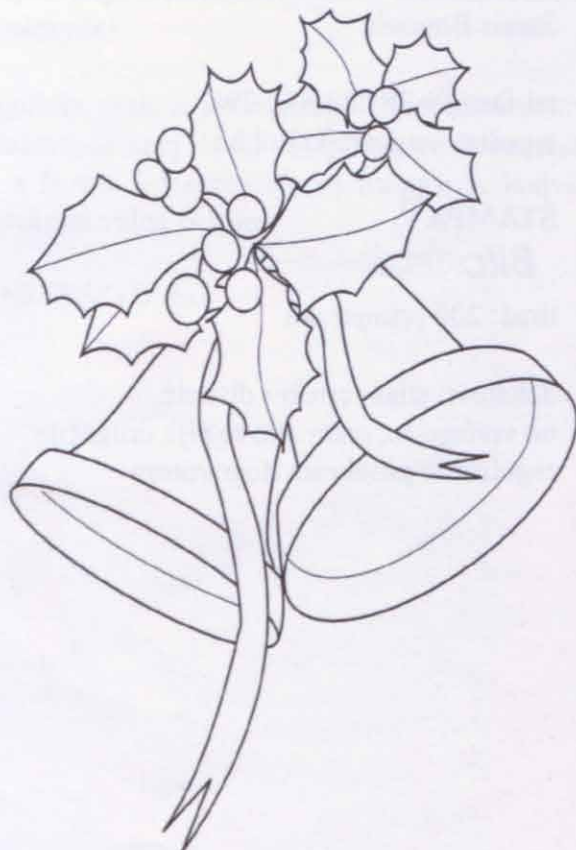
Protekla godina nas je obogatila za mnogo toga, ali ne smijemo zaboraviti one koje smo izgubili, a za naše udruženje je nenadoknadv gubitak našeg dragog Miši bačija. Sigurna sam da ćemo svi pamtiiti njegovo uvijek nasmijano lice i

optimizam kojim je zračio.

Na kraju bih poželjela svim članovima, prijateljima, Dobošarima, Mađarima, onima koji čitaju ove redove, sretnu i uspješnu Novu 2007. godinu!

IRMA MURATOVIĆ
predsjednica Mađarskog udruženja građana *hum*

©2005 TheCakingshop.com. All rights reserved.

PRIPREMILA: Julijana Bogosanović

SLATKI REZANCI SA SIROM

Kal. 2440 – priprema 60'

Potreban materijal:

20 dkg finih rezanaca

25 dkg mladog sira

4 jaja

1 limun

10 dkg grožđica

15 dkg kristal šećera

5 dkg šećera u prahu

1 mala kaš. šećera

2 dkg putra

3 kom. jufki

Priprema:

Fine rezance skuhamo u vodi, ocijedimo, pa ohladimo, žumance izmješamo sa krist. šećerom, ribanom korom od limuna, vanilija šećerom i sa prepasiranim sirom da dobijemo glatku pjenastu masu. Dodamo oprane grožđice i od 4 bjelanjka čvrsti snijeg. Pažljivo pomiješamo sa kuhanim rezancima i stavimo na jufku koju smo prethodno smjestili u putrom namazanu vatrostralnu tepsiju. Odozgo stavimo namazanu jufku sa putrom i pečemo 45-50 minuta.

TIJESTO SA SIROM

Potreban materijal

50 dkg brašna

2 kom. Jaja

1 dkg soli

40 dkg mladog sira

2 dcl pavlake

10 dkg slanine

2 dkg masti

Priprema:

Od brašna, jaja, soli i vode izradimo čvrsto tijesto, podijelimo na pola, razvaljamo tanko, sa obe strane malo prosušimo, rukama trgamo male lepinjice. Skuhamo u slanoj vodi sa malom kašikicom masti da se ne slijepi. Ocijedimo i ostavimo da se ohladi.

Dimljenu slaninu izrežemo na kocke i ispržimo, izvadimo čvarke iz masti, a u masti prevrnemo sir i dodamo 1 dcl pavlake, te pomiješamo sa kuhanim tijestom; stavimo u vatrostralnu tepsiju,

odozgo malo zalijemo pavlakom i u zagrijanoj rerni zapečemo.

Prilikom serviranja pospemo sa ispečenim čvarcima.

SALATA OD GLJIVA I KROMPIRA

Kalor.vrijed. 1030

Potreban materijal

25 dkg gljiva

½ kg krompira

20 dkg crv. luka

1,5 dcl pavlake

1 žumanjak

1 supena kašika senfa

malo soli

2 dkg šećera

1 limun

malo bibera

Priprema:

U pavlaku dodamo žumanjak, senf, sol, šećer, i sok od pola limuna. Žicom za snijeg umutimo da bude glatko, dodamo malo bibera. Oprane gljive izrežemo na rezance. U vodi u koju smo dodali drugu polovinu soka od limuna i malo soli, malo prokuhamo.

Kuhani krompir i luk izrežemo na tanke krugove. Slažemo u zdjelu: prvo krompir, pa luk, i gljive, u nekoliko redova naizmjenično. Na kraju zalijemo sa pripremljenim preljevom od pavlake.

PASTIRSKA ČORBA

Vrijeme pripremanja 90'

Kalorija 1530

Potreban materijal

50 dkg govedine (najbolje sa noge)

50 dkg krompira

15 dkg crven. luka

1 sup. kašika mljev. crvene paprike

1 sup. kašika paradajz pirea

1 sup. kašika *Vegete*

1 čajna kašika mljevenog kima

2 čena bijelog luka

2 čajne kaš. soli

ljuta paprika po želji

Prilog: trganci: 1 jaje, malo soli, 8-10 dkg brašna – zamjesi sa vodom.

Priprema:

Mljeveni kim provučemo kroz vrelu mast, odmah skinemo pa fino isjeckani luk prodinstamo na toj masti. Dodamo vegetu, paradajz pire, crvenu papriku, te 1,5 dcl vode, na kockice izrezano meso, naribani bijeli luk, posolimo i 10-15 minuta dinstamo.

Zatim dodamo toliko vode da prekrije meso. Na srednjoj vatri, na pola poklopljeno, kuhamo dok meso ne bude mekano.

Kada je meso mekano, dodamo na sitne kockice isjeckan krompir. Dodamo vode po želji i kuhamo dok i krompir ne bude mekan.

Posebno u slanoj vodi skuhamo trgančiče, dodamo uz jelo kada serviramo.

(Tijesto razvaljamo i rukom trgamo parčiče)

Izvor: „Magyar konyha“ (Mađarska kuhinja)

Gasztraniai magazin

1980. novembar 4.

Budapest

ÖSSZEÁLLITOTTA: Bogosanović Julianna

VARGABÉLES

Elk.idő 60 perc

Kal. ért. 2440

Hozzávalók:

- 20 dkg finommetélt
- 25 dkg túró
- 4 db. tojás
- 1 db. citrom
- 10 dkg mazsola
- 15 dkg kristálycukor
- 5 dkg porcukor
- 1 makkáskanál vaniliás cukkor
- 2 dkg vaj
- 3 db. rétes lap

A finommetéltet sós vízben megfőzzük, leszűrjük, majd lehűtjük. A tojássárgáját a kristály cukorral, a reszelt citromhéjjal a vaniliás cukorral és az áttört túróval habosra keverjük. Hozzáadjuk a megmosott mazsolát és a 4 tojás kemény habját. Óvatassan összekeverjük a finommetélttel és kivajazott, réteslappal bélelt, tűzálló edénybe öntjük. Tetejére is réteslap kerüljön. 45-50 perc alatt megsütjük.

TÚROS CSUSZA**Hozzávalók**

- 50 dkg liszt
- 2 db tojás
- 1 dkg só
- 40 dkg túró
- 2 dcl tejföl
- 10 dkg szalonna
- 2 dkg zsír

50 dkg lisztből, 2 db. tojással, sóval és vízzel kemény tésztát gyúrunk, két cipóba formáljuk, és kisodorjuk vékonyra. Mind két oldalát megszáritva, apró lepénykéket tépünk. A vízbe, amelyben kifőzzük, egy kanálka zsírt teszünk, hogy a tészta ne ragadjon össze. Leszűrjük, majd lehűtjük.

Kockára vágot füstölt szalonna zsíráját kisütjük, a tepertőt kiszedjük és a zsírban átfogatjuk a túrot, melyhez 1 dcl tejfölt is adunk. Hozzákeverjük a kifőtt tésztához, kizsírazott tűzálló edénybe tesszük, tetejét meglocsoljuk tejföllel, forró sütőben pirosra sütjük.

Tálalás előtt rászórjuk a füstölt szalonna tepertőjét.

RAKOTT, GOMBÁS BURGONYASALÁTA

Kal. ért 1030

Hozzávalók:

- 25 dkg gomba
- ½ kg burgonya
- 20 dkg vöröshagyma
- 1,5 dl tejföl
- 1 db tojássárgája
- 1 evőkanál mustár
- Kevés só
- 2 dkg cukor
- 1 citrom
- Csípetyi bors

A tejfökhöz hozzákeverjük a tojássárgáját, mustárt, sót, cukrot és a fél citrom levét, habverővel simára keverjük, borssal ízesítjük. A megmosott gombát vékony szeletekre vágjuk. Citromlével és sóval ízesített vízben megforraljuk. A főtt burgonyát vékony karikákra vágjuk. Salátástálba rétegezve lerakjuk először a burgonyát, majd a hagymát és a gombát, s végül leöntjük a tejfölös öntettel.

GULYÁSLEVES

Elk. idő klb. 90 perc

Kal. Ért: 1530

(Tk – Teáskanál)

(Ek – Evőkanál)

Hozzávalók:

50 dkg marhahús (legjobb a lábszár)

50 dkg burgonya

15 dkg vöröshagyma

1 evőkanál pirospaprika

1 ev. kanál paradicsomszós

1 ev. kanál *Vegeta*

1 tk őrölt köménymag

2 cikk fokhagyma

2 tk só

Erős paprika ízlés szerint

Csipetke hozzávalói: 1 db tojás, késhegynyi só, 8-10 dkg liszt

Az őrölt köménymagot kevés forró zsíron megfuttatjuk, majd a tűzről lehúzzuk. Ezután finomra vágott vöröshagymát lankasztunk rajta. Hozzáadunk 1 ek *Vegetát*, 1 ek paradicsompürét, 1 ek pirospaprikát, felöntjük 1,5 dcl vízzel, hozzáadjuk a kockára vágott marhahúst, a reszelt fokhagymát, megsózzuk, és ezen a rövid lén 10-15' pároljuk. Ezt követően a húst felöntjük annyi vízzel, amennyi éppen ellepi, és közepes lángon, fedővel félig letakarva, puhára főzzük. Ha a hús már puha, hozzáadjuk az apró kockára vágott burgonyát, felöntjük a kívánt mennyiségre, és addig főzzük, amíg a burgonya is megpuhult. Külön sós vízben csipetkét főzünk, melyet csak tálaláskor adunk a leveshez.

Forrás: „Magyar konyha”

Gasztronómiai magazin

1980. november 4.

Budapest

on nimalo ne sumnja sa djelimičnim procentom uspjeha te Sir Oliver, Klodovik i Nosonja. Kasnije se od životinja priključila zmija Xeres i mačka Prudy, sa kojima je Klodovik uvijek vodio (Broju 1 prvi do srca u svim situacijama) ljutu borbu.

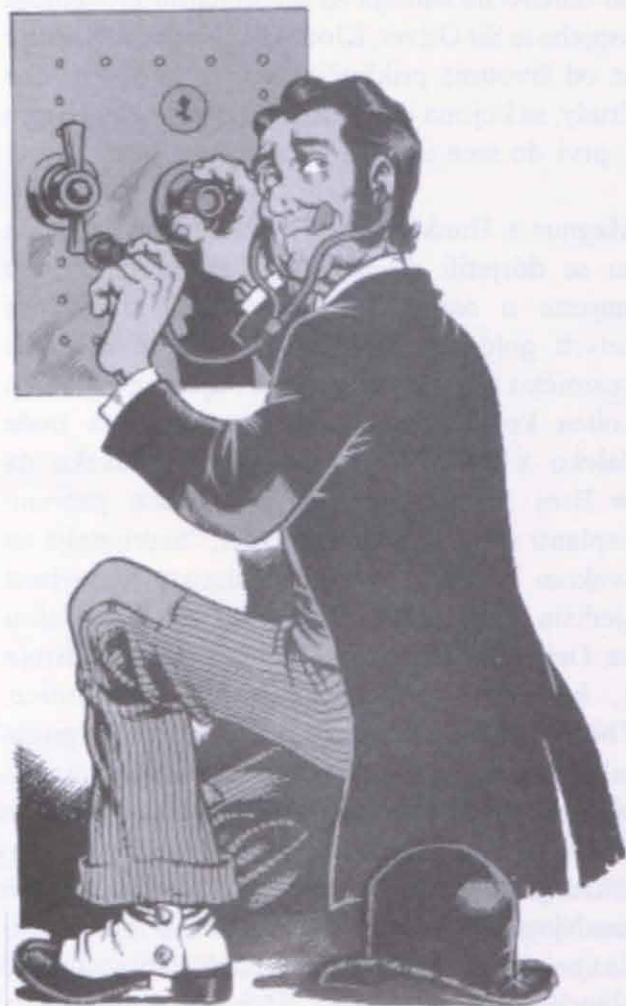
Magnus i Bunker su bili pravi genijalci kada su se dosjetili da najtajniju grupu na svijetu smjeste u najobičniju cvjećarnicu u običnoj četvrti golemog NewYorka, čime su naglasili kosmičku osjetljivost Broja 1 i njegovih drvenih kolica koja nikako da se raspadnu da bude daleko a toliko blizu zbivanjima. Dakako da je Broj 1 znao navodni patriotizam papreno naplatiti zbog, kako je znao reći, "neprijatelja na svakom koraku", koji bi da ugroze tajnovitost sjedišta grupe TNT. Rijetki su znali - mislim na Debelog Šefa i Sir Olivera - sjedište Broja 1, koje je bilo još tajnije od Cvjećarnice. Zbog opasnih i složenih situacija kojima je grupa bila izložena na skoro svakom zadatku, komanda bi bila redovito prepuštena Sir Oliveru, na koga se Debeli Šef često ljutio, ali uglavnom neosnovano. Akad bi se žešće naljutio na Broja 1, poznatijeg još kao Njegova Visost, dobio bi štapom po glavi, tako da i on nije bio izuzetak od ostalih članova grupe. Napržica velikog nosa, Bob Rock, zauzima posebno mjesto u grupi kao najaktivniji član

koji se ničeg ne boji, i kojemu stalno nešto smeta pa iskaljuje bijes na sve i svakoga. Njegov najbolji drug je Alan, koji ga poput nekog mudraca i krajnje dobronamjerno često izvlači iz neugodnih situacija, dokazujući mu time da mu nije stalo do materijalnog, nego do samog čovjeka u biti, a to je po mom skromnom mišljenju stav plemenitih vjerskih velikodostojnika koji ispravno razumiju čovjeka i njegovo poimanje svijeta prema nekoj vrsti stremljenja. On je istovremeno nesretno i teško zaljubljen u Brendu Sterling koja mu nikad nije uzvratila ljubav na pravi način, a on joj je toliko puta pomogao u životu, što dokazuje na najkonkretniji način da su muškarci najveći paćenici u ljubavi. Njihovi neprijatelji sa kojima su se do tada susretali bili su u svakoj epizodi drugačiji, i tako su bili upečatljivi da ih se jednostavno nije moglo tako lako zaboraviti. Njihova imena su zvučala bombastično, tako da ih se moglo izgovarati punih usta. Samo pri pomenu Gumifleksa, Tria Fantastikus, Anten Mena, Joea Illinoisa, čuvene četvorke vampira sa Kazimirom na čelu, Džordža Dulsaa alias Centuriona, navodnog prijatelja Velikog Cezara koji je inače držao podružnicu grupe TNT u Los Angelesu, zatim trojice braće Rock Tima, Toma i Tumba, a koji su slučajno dobili imena dok im se tata kotrljao niz stepenice, a od zvukova

tupih udara niz stepenice babica je zapisivala njihova imena, i koji nikako da izađu iz zatvora u Jumi (sjetite se epizode trojica iz Jume). Jasno, ne smijemo zaboraviti prelijepu Margot - superšpijunku koja uvijek radi za onoga ko najviše plati. Da ne zaboravimo nesposobnog inspektora Broka koji nikad nije bio sposoban da riješi bilo kakav kriminal lakše, a da ne govorim teže vrste i njegov tal sa drugim visokopozicioniranim kriminalcima koji izbjegavaju plaćati porez i bježe od toga kao od najcrnje kuge. Sigurno ćete se sjetiti epizodista koji su se provlačili kroz skoro čitav serijal "Alana Forda", a koje su Magnus i Bunker na jedan majstorski način opisali i ukazali na ljude težake u NewYorku koji su na rubu života, ističući da velegrad nije mjesto jednakih mogućnosti za sve. Spomenimo poštaru Sigmunda Listića, poznatog ispičuturu kod kojeg pošta nikad nije stigla na vrijeme a u većini slučajeva završavala je u smeću; zatim Alonisius Alonisis, jedan od najboljih prijatelja Broja 1 koji je bio vrstan ljekar i još vrsniji lovac na vampire, a koji je isto tako bio na rubu života, zatim pogrbljenog čičicu Tobiu Qunatrila koji je htio parirati Broju 1 i to je uspijevaao u više puta jer je imao stogodišnje iskustvo i koji je vodio teške polemike sa Brojem 1 ko je koga prevario u prošlosti.

Ipak, najveći neprijatelj Broja 1 i grupe TNT je bio i ostao Superhik, ta alkoholna i nepredvidiva opasnost koja je krala siromašnima da bi dala bogatima i u tome se krila sva surovost i oporost zapadnog društva uopšte, a u stripu je na najšeretskiji način ogoljena do kosti. Superhik se takođe u stripu nije libio da ukrade i od samog Sir Olivera, poznatog po plavoj krvi i otmjenosti u svakom trenutku, a sam je bio pravi početnik u krađi u odnosu na Superhika. A kako ne spomenuti Binga, trgovca svim i svačim sa kojim Sir Oliver ima odlične odnose, a njihov razgovor počinje legendarnom rečenicom Sir Olivera 'Halo bing, kako brat?' i još da dodam kratki nastavak: IZAŠAO PA OPET UŠAO U ZATVOR, BAŠ NEMA SREĆE TAJ MOMAK, i upravo ta rečenica čini ovaj strip pored svega navedenog tako privlačnim da se prosto zaljubite u njega. Inače Broja 1 kao vrhovnog komandanta čine još par stvari izuzetnom ličnošću, a to su njegova crna bilježnica u koju su upisane sve važne ličnosti i ljudi sa kojima je on u vezi tokom

hiljadugodišnjeg obitavanja na planeti Zemlji, i koju koristi samo u izuzetnim slučajevima kada treba pomoći i izvući bilo koga od članova grupe, a rečenicom „NEPRIJATELJSKE HORDE SU BILE PRED ZIDINAMA“ kao da želi reći da ništa u životu nije sigurno i preporučuje čitaocu 24-satni oprez u životu. Posebno da istaknem Nenada Brixia koji je najzaslužniji što je preveo, obradio i adaptirao ovaj strip za naše podneblje. I na kraju, šta reći osim kratke zahvalnosti stripu za zaslugu oblikovanja naših života u neku ruku i istinske sreće onih koji su ga posjedovali. VIVA ALAN FOREVER. □

ELVIN DRUŠKO

autor je nesuđeni reprezentativac bivše Jugoslavije u košarci

godina. Vidjeli smo kako raste pamuk, i to potpuno slučajno, na ulici. Nikad nisam vidjela takvu biljku, ali greške nema, iz čahura ispadaju bijele mekane krpice - nema šta drugo da bude.

Zoološki vrt i akvarijum koji nije poplavljen (ironija!) nismo vidjeli. Da smo došli s djecom to bismomorali. Ovako - životinje ne volim zatočene, a ribe volim samo u tanjiru. Imali smo knjigu koja nas je detaljno vodila po gradu, opisujući redom šta da gledamo. Naišli smo na neko ogromno groblje, i knjiga nas je poslala unutra. Saznali smo da je tu prvobitno, za vrijeme španske vladavine bilo groblje gdje su sahranjivani leprozni. Kada je stotinjak godina kasnije New Orleans napala epidemija žute groznice a nije bilo mjesta za groblja, nove mrtve su sahranjivali povrh tih starih, iznad nivoa zemlje - u mramorne porodične mauzoleje ako su bili bogati, ili ako nisu, onda u neke kao kredence sa ladicama što su izgledali kao da su od kartona. Na izlazu iz groblja zapeo mi je za oko poznat jezik na jednom spomeniku - 'Dobrotvorno društvo podiglo jednokrvnoj braći Hrvatima spomenik 1876'. (ako sam dobro prebrojala rimske brojeve).

'Ovde su sahranjeni Hrvati - junaci domovinskog rata'. U ovom slučaju pod "domovina" se misli Amerika, jer su svi poginuli pod američkom zastavom, a u raznim ratovima kroz istoriju, zaključno sa Vijetnamom.

Na putu kuda nas je knjiga dalje vodila naišli smo na barikadu oko jedne divne vile. Zatvoreno i za saobraćaj i za pješake. Ispred barikade - uniformisan čuvar. Bilo mu je izgleda dosadno, pa smo malo proćaskali i saznali da baš u toj vili koju on čuva upravo sad Brad Pitt snima film "The Curious Case of Benjamin Button". Film će biti prikazan u kinima tek 2008, ali nam je čuvar prepričao sadržaj filma kao da ga je gledao. Ja sam škljocnula kamerom na red crnih automobila iz 30-ih godina prošlog vijeka što su ih dovezli za potrebe snimanja, pa smo produžili dalje kud nas je knjiga

'poslala'. Jedno večer otišli smo u kasino. Na ulasku u kasino me redarka legitimisala, jer je zabranjen ulaz mlađima od 21 godinu. Tu sam je zamalo izgrlila, jer sam bliža dvostrukoj cifri. Ali valjda je bilo slabo svjetlo ili visoka dioptrija. Prije nego što smo išta počeli igrati, stajali smo malo kod stola za rulet, i ja sam sva očajna pratila kako je jedan muškarac u pet minuta izgubio dvije hiljade dolara! Ne znam da li ih je vratio ili je poslije izgubio još, ali ja više nisam mogla gledati šta radi. Sheldon i ja smo se kockali ziheraški za male pare, na slot machines. Kad su mene već počele da peku oči od dima (tamo se puši!) izašli smo sa 15 dolara više nego što smo ušli. Početnička sreća. U New Orleansu smo proslavili četrnaestu godišnjicu braka, uz impresivan jelovnik na frengleskom. Ništa nismo shvatili šta piše ni šta jedemo, ali je bilo otmeno i skupo. Dobro smo se proveli, a poslije smo otišli - gdje bi drugo? - u jazz club.

E, ovde bi bio kraj. Ako vas put nanese, nemojte da promašite New Orleans. Ima šta da se vidi, čuje i proba. Neka vam ovaj putopis bude samo predjelo. □

SANDA GLADSTEIN

Rođena u Sarajevu, autorka je diplomirani muzikolog i živi u Njujorku sa mužem Sheldonom i sa kćerkama. U slobodno vrijeme voli da putuje.

Kad te privuče duh iz cvjećarnice

Zaista, početi priču o jednom od najpoznatijih stripova svih vremena - nije lako. Započecu ovu storiju o „Alanu Fordu“ - jednom od najčuvanijih stripova ikad - jednim malim doprinos mene, običnog insana koji je ostao na svu sreću normalan i sabran poslije nesretnih ratnih događaja koje me - bar ja tako mislim - nisu unazadile toliko. Kada sam imao 20-ak godina, i kada sam dobio svoj prvi broj od mog starijeg brata - koji me, moram reći, „navukao“ na puno lijepih stvari počev od muzike, pa preko raznih društvenih i gara, dobrog stripa, pa što ne reći i dobre knjige - imao sam tada osjećaj nečeg vrlo odbijajućeg kod tog stripa. Onako sav nacrtani ispisan tušem stvarao je kod mene u samom

početku veliku nezainteresovanost, zato što sam se tada doslovno „očima najeo“ vrlo popularnih stripova tog vremena kao što su bili jedan „Roj iz Roversa“ ili „Nipper Lawrencea“, vješti čupavi fudbaler dječakog lica, čiji su golovi izraženi u stripu bili prava mala remek djela (čak ni Ronaldinhu ne bi bilo svejedno da je pročitao i vidio kako u stripu Nipper zabija golove), i stariji čitaoci i fanovi sigurno će se sjetiti ta dva odlična stripa koji su u to vrijeme plijenili pažnju kod tadašnje djece moje dobi. Elem, da se ne udaljavam od teme, onakav u malenom formatu - kakav je i danas kako rekoh - činio mi se dosta 'crn': kako u pogledu podloge od ne baš posebnog papira, tako i neprikladnih likova sa puno teksta. Uglavnom na sve to nisam obraćao nikakvu pažnju jer su me zanimala skroz druge

stvari kao i svakog drugog dječaka tada. Ipak, ne lezi vraže. Kako je vrijeme prolazilo, i kako je moj stariji brat doslovno gutao svaki broj tog stripa, u meni se polako budilo interesovanje za njega, posebno nakon što sam zaticao svog brata kako se grohotom smije dogodovštinama i pustolovinama glavnih junaka. Bio je nemali broj puta kad sam ga čuo kako se dere od smijeha iz druge sobe, našta bi moji mama i tata reagovali u stilu „pa šta ti je, drago dijete, čemu se to smiješ“? i tako da su i oni preko mog brata upoznali taj strip. Kasnije je moj tata sve više čitao „Alana Forda“ i isto se tako smijao kao moj brat.

Moje prvo (pravo) druženje sa *Alanom* i grupom TNT počelo je pred i poslije odsluženja vojnog roka bivše vojske. Jasno, kao već odrastao i zreliji odmah mi se svidio po svojoj sadržini i likovima. Počevši od Broja 1, za koga će kasnije sam Alan reći da je „star kao svemir“, od koga će sve početi, vrtiti se i na kraju završiti. Alan, Bob Rock, Debeli Šef (pravo ime mu je Gervasius Tvinkelminkelson) zajedno sa Skvikijem kome poklanja više pažnje nego sebi, i koga sa podozrenjem i mržnjom gleda Bob Rock, koji hoće da mu naudi na svaki način jer se pažnja poklanja više životinjama nego ljudima i to manje-više iritira sve u grupi. Tu je i njegova vjerna sjenka Jeremija koji samo čeka smrt, zatim Grunf sa svojim izumima iz pretpotopnog perioda u koje

Na hranu su stanovnici New Orleansa vrlo ponosni, mada meni nije skroz jasno zašto. Tradicionalni stil im je neka kombinacija francuske i španske kuhinje, sve jako začinjeno cajun biberom, sa dosta ostriga, škampi, nekih rakova srednje veličine i nekih svinjskih iznutrica i nekih 'fuj' crijeva i pihtija u šta ja nisam mogla dugo ni gledati. Sve pod milim bogom je prženo u tri litre ulja i nevjerovatno masno. Prema ovome je Mc. Donald's *health food*. Povrće nisam vidjela sedam dana osim u tragovima, a voće, samo ako proviri stablo limuna iz nečijeg vrta. Glavno tradicionalno jelo im je *jambalaya* (džambalaja) - neki rizotto sa komadićima luka i zelene paprike i kobasice, a ljutoooo da progori rupu kroz metalnu kašiku! Najsmješnije mi je bilo što sam pitala unaprijed je li ljuto i konobarica se zaklela da skoro uopšte nije. Ukusi se stvarno razlikuju! Drugo tradicionalno jelo koje sam sljedeći dan probala (ali opet samo jednu kašiku) zvalo se *gumbo* (čita se gambo). To je neka vrsta guste, naoko blatnjave supe, opet dovoljno začinjene da solidno grije koljena kroz drveni sto. Unutra plivaju neki rakovi i komadići povrćke koja se ovde zove *okra*, a kod nas se (u Evropi) ne zove nikako jer to, srećom, tamo nije stiglo. *Okra* je nešto između krastavice i duguljaste zelene tikvice sa velikim sjemenkama u sredini. Izrezana na šnitice slipa i razvlači se kao ljepilo za tapete. Navodno je donesena iz Afrike zajedno sa robovima, a što se mene tiče, mogli su je tamo i ostaviti. Stvarno nije čemu.

Naš hotel je jedan dan organizovao lekcije kuhanja i pozvao jednog poznatog kuhara. Taj nam je malo solio pamet a više biberio džambalaju, pa je opet na kraju ispalo ljuto kô zubna anestezija. Ali kuhar je bio poznat, pa sam pojela dvije kašike. Sheldon tvrdi da je bilo ukusno. Ponuda egzotičnih jela u New Orleansu je nevjerovatna: u nekoliko restorana sam vidjela da se nudi odrezak od aligatora, a skoro u svakom supa od kornjače. To sam bez žaljenja preskočila - već mi je bilo dosta egzotike. Jedini lokalni specijalitet koji je meni bio prihvatljiv je *muffuletta* - patent imigranta sa Sicilije koji je početkom dvadesetog vijeka otvorio dućan sa uvoznom talijanskom prehrambenom robom. Tu je (kad mu je dodijalo da jede ljuto) počeo da pravi i prodaje neke sendviče sa sirom,

šunkom, salamom i maslinama, pa sve 'udavljeno' u maslinovo ulje. Dućan je još tamo, Sicilijanac više nije. U njemu rade Kinezi, prodaju sardine i talijansko maslinovo ulje; prave *muffuletta* sendviče. Knjiga kaže da se svakako to mora probati baš tamo, jer je baš tu izmišljeno, i to je prava stvar. Ja sam pronašla da je od tri *muffulette* koliko sam probala, originalna bila najgora. Jedna porcija je tolika da može da nahrani četvoricu gladnih drvosječa. U centru grada ima jedna vrlo popularna kafana, Café du Monde, koja se nikad ne zatvara, osim na Božić. Skorouvijekjepuna, mada imavro oskudan izbor - kafu sa cikorijom i neke pravougaone krofne pržene u ulju pa posute sitnim šećerom. Krofne se zovu *beignet* (be-NJEE) i dolaze po tri zajedno u jednoj porciji. Toliko su silne da mi je pola krofne bilo dosta za ovu deceniju. Drugi popularan desert u New Orleansu su praline - neka vrsta žučkaste karamel čokolade sa orasima. Ima puno radnjičica u kojima slastičarke u izlogu mute i sipaju u plehove te praline, pa peku, a neke druge ih u radnji pakuju onako svježe i prodaju. Nisu me oduševile ukusom, ali imaju neki šmek, možda baš zbog načina proizvodnje.

BERBER U GALERIJI A BRAD U VILI

Jedna od ulica u New Orleansu je poznati Bourbon Street. Proći tuda subotom uveče je čudan i intenzivan doživljaj, mada nije uvijek najpriyatniji. Vrata i prozori od svakog bara i kluba su širom otvoreni, i sa bilo koje tačke čuju se bar četiri različite muzike. Ako se odabere

jedna, pa uđe unutra - zvuči super, ali izvana, sa sredine ulice, nevjerovatna je kakofonija. Po ulici nema prometa, ali je zato gužva što je stvaraju pješaci kao na pijaci u Indiji. Skoro svi su pijani ili barem pripiti jer je točno pivo ovde jeftinije od vode. Takođe, može se slobodno piti na ulici, bez sakrivanja u braon kesu, kao što rade u New Yorku. Ko ne pije pivo, pije *daiquiri*, ili neke koktele zvane "ručne bombe", uz slogan: "Ne pitajte nas šta je unutra, nećemo vam reći, recept je tajna". Pije se još i *mint julep* (džulip), probala sam malo - puno nekog jakog alkohola pomiješano sa čajem od nane.

U čaši pliva nekoliko svježih listića mente. U ovoj ulici su jedan do drugog poredani "klubovi za gospodu" - ljepša riječ za *strip-tease*. Neki već izvana vrište na drečavim neonskim reklamama da imaju i *topples* i *bottomless*, drugi se reklamiraju živim mesom koje stoji na vratima obučeno u još malo pa ništa. Ja sam u opštoj gužvi iskoristila priliku da uslikam dvije takve "reklame".

Kuće u New Orleansu su niske i sve imaju balkone sa ogradom od kovanog gvožđa. Svaki balkon u Ulici Bourbon je vikendom natrpan gdje god ima mjesta za stajanje. Osobe oba pola (da budem politički korektna) sa tih balkona nude da bace jeftine perle bilo kome na ulici bilo kog pola ko je spreman raskopčati košulju ili dignuti

majicu.

To je naročito popularno za vrijeme praznika Mardi Grass, ali praktikuje se izgleda i mimo praznika. Meni je već petnaest minuta u subotu uveče bilo previše intenzivno, ne

vjerujem da bih preživjela Mardi Grass. Ovde svi žive za taj praznik. Na jednom mjestu sam vidjela natpis: "63 dana do Mardi Grassa!"

U New Orleansu je iz Afrike došla *voodoo* magija - ono sa lutkicama koje se namijene na nekoga pa probadaju iglama. Nigdje do sada nisam vidjela vise čaranja, bajaranja, proroka, tarota, staklenih kugli, čitača u dlan, raznih amajlija za sreću i za tuđu nesreću *a la cart*. Ima čak da se kupi kancelarijski *voodoo* pribor (za šefa valjda)! Sve praznovje-riče, gatalice i proročice ovde su skoncentrisane, a ima nekoliko radnji u kojima bi se mogle snabdjeti dobro opremljene vještice. Samo sam čekala kad će Harry Potter proviriti iza ljubičaste prašnjave zavjese. U jednoj ulici su same umjetničke galerije - jedna do druge, pa smo kad je pala kiša išli malo u razgledanje. Svaka galerija ima neki svoj osobeni stil, i još ljepše izgledaju sa maštovitim božićnim dekoracijama. Neke prodaju nakit ili unikatnu odjeću, a većina izlaže slike. Stilovi su razni, a tehnike još više variraju od galerije do galerije. U jednoj od njih pade mi pogled na sliku, ženski portret, a poznata mi žena - sigurna sam da sam je vidjela već! U stvari, bio mi je poznat stil i tehnika, a ne lik, i već prije nego što sam se primakla da pročitam ime slikara bilo mi je jasno da je to Mersad Berber - isti onaj čije su mi grafike nekad davno krasile čitanku. Poslije sam primijetila da je galerija imala još njegovih slika. Koštale su između 5 i 36 hiljada dolara. Jasam se toliko bila iznenadila što sam našla Berberove slike u galeriji u New Orleansu, i toliko sam se bila zablesila u njih da je došla prodavačica da me upita da li namjeravam da dodam Berbera u svoju kolekciju! Rekla sam da još razmišljam.

Jedan dan smo planirali da iznajmimo bicikle i da se malo provozamo izvan French Quartera, ali je i radnja što iznajmljuje bicikle bila potonula sa Katrinom. U potrazi za drugom, sasvim slučajno naiđosmo na sličnu, samo što je ta iznajmljivala male motore. Prava stvar! U tih nekoliko sati vidjeli smo sve što smo željeli vidjeti a nismo mogli pješke. Vidjeli smo Pontchartrain jezero (jedva) sa jedinog mjesta gdje nije bilo zidova. Jezero je ogromno - ne vidi mu se suprotna obala na horizontu.

Vidjeli smo, sasvim slučajno, kuću gdje je Edgar Degas živio i slikao u jednom periodu svog života. Majka i baka su mu bile rođene u New Orleansu, i brat mu je tu živio pa je on dolazio u česte posjete, nekad ostajao i po par

zvuči kao: "Drži glavu i ruke unutra!" Od samog osnivanja, pa sve do sada New Orleans je bio je i ostaonajprometnijaameričkaluka, ali glavni prihod gradu je donosio turizam. Nakon uragana Katrina turizam je skoro pa presušio, što im je poslije ove nesreće došlo kao dodatni udarac. Digresija: prije godinu i po, u vrijeme Katrine, mi smo se smucali po Floridi, gdje su tri dana unaprijed počeli da najavljaju uragan, i to baš na Floridu. "Udariće na istočnu stranu", kažu jedan dan na vijestima, a mi upravo tamo. Promijenimo sve planove i zbrišemo prema Tampu, na zapadnu obalu, kad samo što smo stigli - nove vijesti: udariće na zapadnu obalu! Pobjegnemo opet, ovaj put na jug, u Miami, i tu se, nakon tri dana trke, razidemo s Katrinom. Kad je konačno izabrala metu, ja sam vrlo sebično odahnula od olakšanja što više ne moramo da bježimo. Nismo imali vremena da detaljno pratimo vijesti, (a ja inače ne volim loše vijesti), pa sve do sada nisam tačno saznala šta se tad dešavalo u New Orleansu.

Veći dio grada nalazi se ispod nivoa mora, između rijeke Mississippi i jezera Pontchartrain. Ovo dvoje su povezani kanalima koji na nekoliko mjesta presijecaju grad.

I jezero i kanali su opasani visokim zidovima, tako da je vrlo teško pogoditi da li je iza zidova voda ili, recimo, autoput. Oko tog jezera je neko otmeno naselje, što me vrlo začudilo, jer pogled na jezero uopšte ne postoji (zbog zida), a opasnost od poplave je vrlo prisutna. Kad je od silnih kiša jezero nadošlo, i voda probila brane između jezera i kanala i mjestimično te visoke zidove, ovo otmeno naselje bilo je prva linija. Voda je onda počela da se slijeva kroz kanale prema rijeci Mississippi, da bi na kraju poplavila 80% grada. Najgore su stradali sirotinjski dijelovi - predgrađa. French Quarter je sa minus trideset centimetara nadmorske visine jedan od najviših dijelova grada, a takođe i najudaljeniji od jezera, pa je ostao skoro netaknut od poplave. To izgleda kao jedina oaza života i turizma, i ništa unutar tih petnaestak blokova ne daje ni nagovještaj kakva se drama odvijala samo nekoliko ulica dalje. Iz cijelog grada mnogo ljudi je evakuisano, nekoliko ih se utopilo, a oko 200.000 se do danas nije vratilo. Izgubili su kuće, a sa gašenjem turizma i poslove. Što duže vrijeme prolazi, sve su manje šanse da će se i vratiti. Ovi žilaviji što su ostali, ili ovi sretniji što su se imali gdje vratiti smislili su mamac za turiste

koji ipak dođu - *Katrina tour*: tri sata vožnje autobusom i gledanja ruševina i ostataka poplave. To smo saznali u turističkom birou u koji smo ušli prvi dan da vidimo sadržaje. Mada je presija da nas vode bila žestoka, ja sam to glat odbila. Bilo mi je previše morbidno da razgledam ostatke tuđih života. Kad na to nisam pristala, ponudili su nam turu po močvari sa pogledom na aligatore. To me tek nije interesovalo, zapravo gadilo mi se pomalo. Rekla sam im da sam ja urbano biće i da me ni močvara ni krokodili uopšte ne interesuju. Tu se naljutiše na mene žestoko, jer u pitanju nisu bili krokodili nego aligatori, pa sam

se morala izvinjavati zbog 'zamjene identiteta'.

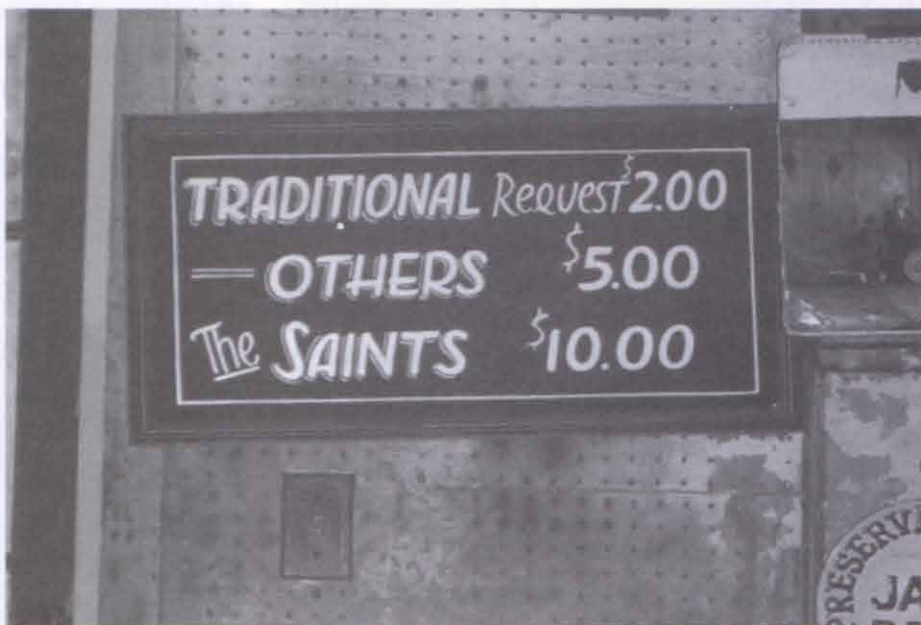
SUZE RADOSNICE

Jedino što me oduševilo iz njihovih prospekata bilo je krstarenje na parobrodu rijekom Mississippi, uz večeru i dixieland jazz. Tome sam se jako radovala. Kad smo htjeli rezervirati mjesta rekli su da to nije potrebno jer mjesta ima dovoljno (čitaj: "neće doći niko osim vas", ali mi to tad nismo znali). Od četiri turistička parobroda koja su do nedavno bila u biznisu, dva poslije Katrine više ne rade, a treći je slomio neki propeler pa je privremeno bio onesposobljen. Ostao je ovaj jedan, i kad smo došli u određeno vrijeme na dok rekli su nam da je plovidba otkazana za to veče. Nismo morali puno pogađati zašto. Onda smo saznali da će sutradan biti dnevna plovidba (ako smo baš toliko zapeli, a ja jesam bila), pa su nam rekli kad da dođemo. Mi smo opet došli, ali je sutradan bila magla, pa je opet bilo više posade nego putnika. Nije mi bilo suđeno da plovim Mississippijem. Ali moram

imati neki razlog da se jednog dana vratim, zar ne? Vrijeme je bilo fantastično sve do zadnjeg dana kad smo ipak uspjeli preploviti Mississippi jedan dan, ne parobrodom nego trajektom, na drugu stranu pa nazad. Bilo je dovoljno toplo u decembru za sandale, suknju i majicu kratkih rukava. Uveče možda treba džemper, ali za decembar nije strašno. Grad je bio dekorisan za Božić, a to mi nikako nije išlo uz ovako toplo vrijeme. U lobiju našeg hotela bila je okićena jelka iznad koje se okretao ventilator! Negdje su umjesto jelki bile okićene palme. "Bazen" koji je naš hotel spomenuo na svom web-sajtu je bila malo veća ukrasna fontana, prilično hladna, pa mi je odmah postalo jasno da tu nema plivanja. Ali bilo je milion drugih sadržaja. Muzika je bukvalno svugdje u zraku, neprekidno - od jutra do sutra.

Naš hotel je bio u centru, i još prije nego što bismo otvorili oči neko je na ulici pod prozorom već svirao. Uličnih muzičara ima na svakom ćošku - da se svi skupe bilo bi dovoljno ljudi za jedan veći orkestar. I svako je okrenuo šesir. Žanrovi muzike su razni, ali preovladava, razumljivo, *jazz*. S obzirom da je *jazz* ponikao u New Orleansu, i da je to bio dobar dio razloga što sam odavno željela da vidim taj grad, interesovalo me da vidim gdje je bio famozni Storyville, kao i gdje se rodio, živio i svirao Louis Armstrong. Ali to uopšte nije bilo izvodljivo - definitivno je bilo lakše vidjeti aligatore. Storyville je do temelja srušen i poravnan, i povrhu njega su napravili zgrade za sirotinju. To je sad prilično loš kraj i domoroci nisu izgledali nimalo prijateljski. Ovo mi je postalo jasno kad sam zamalo tamo zijanila foto-aparat. Louis Armstrong se rodio i živio u sličnom lošem kvartu, koji sam ja ipak htjela nekako da vidim. Sheldon je pristao da me prati na mom nepromišljenom hodočašću, iako su nam u turist-birou rekli da tamo nema apsolutno ništa (bila tabla pa huligani otkinuli), i da ne idemo. Nakon petnaestak minuta hoda kroz taj kvart, kad je Sheldon primijetio da smo mi jedine bijele face,

okrenuli smo se i vratili nazad. Nisam ga našla u kući bez table, ali njegova muzika je svugdje. Zaredali smo po *jazz* klubovima, i čuli puno stvarno dobre muzike. U jednom klubu koji se zove Preservation Hall (jedna rupa u raspadu koja nije ni okrećena dva vijeka, možda baš zato da bi zadržala autentični šarm) još uvijek stoji stara tabla sa cjenovnikom za one što naručuju pjesmu. Tamo piše da su obični zahtjevi \$2, ostali \$5, a "Sveci" (*When the Saints go marchin' in*)

\$10. Ja sam mislila da je to zezanje da bi dekor iz prošlog vijeka bio potpun. Međutim, u pauzi između dvije pjesme, ustade jedna starija žena, reče nesto u stilu "Jednom se živi!", plati i naruči "Svece". Rekla je da je došla iz neke države daleko (Montana? Nebraska?) upravo da čuje "Svece" i da joj ih sviraju a ona će da merači. Pjevačica joj nije dala sjesti nego je insistirala da njih dvije zajedno to otpjevaju, a ona je pjevala i sve plakala. A malo sam joj i ja pripomogla oboje.

Jazz je stvarno jedina muzika koju sam ja ikad vezala za New Orleans. Međutim, ovde je ponikao još jedan muzički pravac koji nikako ne znam gdje da svrstam. Zove se *zydeco*. Nimalo ne liči na *jazz*, više je kao folk muzika - klepeće neke glasne i brze sinkope. Glavni instrument je nekakav siperak ili kravata od valovitog lima koji se okači oko vrata, pa se to "svira" gore-dole metalnim naprstkom. Ja sam mislila da je to neko zezanje kad sam prvi put vidjela, ali prilično je popularno. Nisam puno čula, ali ono što jesam nije me impresioniralo.

ULJE, KUCHAR I PRALINE

sa Srbijom i više je puta odlazila na koncertne turneje u Beograd.

Godine 1894 osnovano je Hrvatsko pjevačko društvo "Trebević", najprije kao "narodno", dok je naziv "hrvatsko" uprava dozvolila tek 1898. Osnovale su ga sarajevske zanatlije, hrvati Jozo i Franjo Udovčić, August Baković i Marko Raguz. Pod vođstvom zborovođe Nikole Pišenbergera "Trebević" je pjesmom propagirao nacionalnu svijest. U prvo vrijeme izvodila su se djela Zajca, Vilhara, Štosa i drugih, a kasnije su se izvodila kompozicije srpskih i ostalih slavenskih muzičara.

Pjevačko društvo Jevreja sefarda "La Lira" je osnovano 1900 godine iz tamburaškog zbora sa zadaćom da njegovanjem pjesme širi cionističku ideju i društvenost. Pod vođstvom dirigenta Koste Travnja društvo je izvodilo djela jevrejskih, jugoslovenskih i drugih kompozitora.

Pored nacionalnih pjevačkih društava 1905 godine osnovano je radničko pjevačko društvo "Proleter". Ovo pjevačko društvo je također nastalo iz tamburaškog zbora sa zadaćom da među radnicima razvija borbeno raspoloženje i klasnu svijest njegovanjem vokalne umjetnosti i sudjelovanjem na raznim radničkim proslavama, zabavama, koncertima i sličnim priredbama.

Kod muslimana se dugo nije osjećala potreba za udruživanjem, uglavnom zbog dominantne težnje za očuvanjem starog načina života koje onemogućava pravilno razvijanje društva. Sarajevski muslimani su 1888. osnovali muslimansku čitaonicu (kiraethanu) gdje su držana predavanja,

te vođeni razgovori o važnijim pitanjima, pretežno političke prirode. Čitaonica je kroz cijelo vrijeme okupacije bila stjecište uglednih muslimana.

Poslije 1900. dolazi do osnivanja vodećih kulturno prosvjetnih društava domaćeg stanovništva: "Prosvjeta", "Gajret",

"Napredak" i "La Benevolencija", zatim radničkih organizacija, raznih klubova, dobrotvornih društava, antialkoholnih, sportskih i raznih ostalih društava.

U ljeto 1902 godine osnovano je Srpsko prosvjetno društvo "Prosvjeta". "Prosvjeta" je pristupila radu na prosvjećivanju širokih masa putem organizovanja alfabetskih kurseva i izdavanja bukvara za nepismene, pomaganja i propagande zadrugearstva, stvaranja srpske centralne biblioteke, organizovanja javnih čitaonica i slično. "Prosvjeta" je postala centar kulturno-prosvjetnog i javnog rada bosansko-hercegovačkih Srba.

Hrvatsko prosvjetno društvo "Napredak" nastalo je 1904 godine spajanjem mostarskog hrvatskog potpornog društva za pomaganje đaka i sarajevskog društva za namještanje djece u zanate i trgovine (osnovano 1902.). "Napredak" je radio na obrazovanju i prosvjećivanju narodnih masa i bio je najbolje organizirano hrvatsko društvo u Sarajevu.

Muslimansko kulturno-prosvjetno društvo "Gajret" osnovano je početkom 1903. godine s ciljem da prikupljanjem materijalnih sredstava pomaže školovanje muslimanskih đaka. Osnovan je od grupe muslimanskih intelektualaca.

Prema zvaničnim podacima u Sarajevu su 1913. godine djelovala 123 društva u kojima je bilo učlanjeno 44.377 lica. Od ovih društava bilo je interkonfesionalnih 71, srpskih 9, muslimanskih 8, hrvatskih 13, jevrejskih 11, njemačkih 6, češka 2 i po jedno slovenačko, poljsko i mađarsko. □

ALEKSANDAR NEMET

VRSTE UDRUŽENJA	BROJ DRUŠTAVA	B R O J ČLANOVA
Čitaonice i društva za druževnost	2	137
Pjevačka i muzička društva	5	1.178
Nacionalno-kulturna društva	22	14.460
Ženska dobrotvorna društva	5	1.330
Ostala dobrotvorna društva	10	2.895
Vatrogasna društva	1	169
Sportska i gimnastička društva	14	1.831
Lovačka društva	3	396
Pčelarska društva	1	2.021
Staleška društva	28	10.343
Zanatlijska i trgovačka društva	8	982
Radnička društva	12	3.877
Vjerska društva	5	2.032
Ostala društva	7	2.726
Ukupno:	123	44.377

TAMO GDJE SVECI MARŠIRAJU

Ako vas put nanese, nemojte da promašite New Orleans. Ima šta da se vidi, čuje i proba. Neka vam ovaj putopis bude samo predjelo.

izgrađenog četrdesetak godina kasnije. Kažu da većina zgrada u starom dijelu grada - koji se zove French Quarter - datira baš iz španskog perioda. Francuzi ga nisu zadržali dugo. Početkom devetnaestog vijeka Napoleonu su zatrebale pare za ratove u Evropi i odlučio je da proda Americancima Francuske kolonije koje su obuhvatale dobar komad Srednjeg Zapada - oko trećinu današnje teritorije Sjedinjenih

Fotografije: Sanda Gladstein

New Orleans je stvarno grad koji treba vidjeti i osjetiti. Zovu ga Crescent City zbog oblika polumjeseca kojim prati rijeku Mississippi. Zovu ga još i Big Easy, možda zbog opšteg južnjačkog stava koji bi se kod nas preveo u "lako ćemo" ili zbog reputacije koja ga odavno prati - grad lake zabave, lakih droga, lakih žena, alkohola (koji se tamo stvarno toči slobodnije i jeftinije nego što sam igdje do sada vidjela u Americi) i naravno - jazza.

Imao je burnu istoriju: bivao je poklanjan, osvajan i prodavan, a svi koji su kroz njega prošli ostavili su svoj pečat - od arhitekture preko muzike do kuhinje. Francuzi su ga osnovali 1718. i nakon četrdesetak godina predali Špancima. Španci su ga uredno 'vratili' Francuzima, lijepo

Država. Posao je sklopljen za 15 miliona dolara, a u istoriju je ušao pod nazivom "Louisiana Purchase". Tako je New Orleans pripao Americi.

PRIJE I POSLIJE 'KATRINE'

Grad je stvarno fantastičan - kuće i ulice imaju neki starinski šarm, a uz to nije rijetkost vidjeti konje i zapregu, sa turistima naravno. Klima je tropska, pa zelenilo buja po balkonima i gdje god stigne. Tu su hibiskusi, stabla narandži, palme, orhideje i neke egzotične biljke koje sam do sada vidjela samo nacrtane. Kroz grad prolazi starinski tramvaj, upravo onaj koji je bio inspiracija za knjigu (i kasnije film) "Tramvaj zvani želja". Provozali smo se njim, i nije puno drukčiji od ostalih tramvaja. Jedino čemu sam se nasmijala su upozorenja kojih se mi sjećamo kao "Ne neginji se kroz prozor". Ovdje to

elő.

A nemzetiségi énekkörök mellett, 1905.-ben megalakult a „Proleter” munkás-énekegyüttes. Ez szintén a tamburás csoport tagjaiból alakult, azzal a feladattal, hogy emelje a munkásosztály öntudatát, fejlessze a harcra való kedvet, mindezt a dalokon keresztül, részvétellel a munkásünnepségeken, szórakozásokon, koncertokon és más rendezvényeken.

A muzulmánoknál sokáig nem lehetett érezni az egyesülési szükségét, főleg azért, mert meg akarták tartani a régi szokású életmódot, de amely fékezte a társadalom normális fejlődését. A szarajevói muzulmánok 1888.-ban megalakították az olvasókört (kiraethana) ahol előadásokat tartottak, beszélgettek a fontos eseményekről, legtöbbször politikai alapon. Ez az olvasókör a megszállás ideje alatt a legismertebb muzulmánok gyülekező helye volt.

1900 után, a helyi polgárokból, több ismert vezető kulturális és oktatási egyesület alakult: „Proszveta” „Gajret” „Napredak” „La Benevolencija” majd munkásegységek, klubok, jótékonyági csoportok, alkoholelleses, sport és más irányzatú egyesületek.

1902 nyarán alakult meg a „Proszveta” szerb oktatási egyesület, és mindjárt megszervezte a széleskörű népoktatást, írásra tanítást, ábécéskönyvek kiadását, terjesztette a segítőköröket, indítványozta a szerb könyvtár és nyilvános olvasókörök alapítását, és sok mást. A „Proszveta” központja lett a kulturális- oktatási és nyilvános tevékenységnek a Bosznia-Hercegovinai szerbeknek.

A horvát oktatási egyesület, „Napredak”, 1904.-ben alakult, a mosztári tanuló-segítő egyesület és a szarajevói ipari-tanuló elhelyezési egyesület (1902.-ben alakult) egymáshoz csatolásával. A „Napredak” a széleskörű népcsoportok oktatásával és közművelődéssel foglalkozott, és a legjobban megszervezett horvát egyesület volt.

A muzulmán kultúregyesület, „Gajret” 1903 elején alakult, azzal a céllal, hogy pénzadományok gyűjtésével segítse a muzulmán tanulók iskoláztatását. A muzulmán értelmiségiek alapították.

A hivatalos adatok szerint, Szarajevóban 1913.-ban 123 egyesület működött, és ezekben 44.377 tag volt bejegyezve. Ezekből 71 egyesület többnemzetiségű volt, 9 szerb, 8 muzulmán, 13 horvát, 11 zsidó, 6 német, 2 cseh, egy-egy szlovén, lengyel és magyar. □

ALEKSANDAR NEMET

Prevod: LASLO HUBER

Az egyesület fajtája	Egyesületek száma	Tagok száma
Olvasókörök és kapcsolattartás	2	137
Ének- és zenei egyesületek	5	1.178
Nemzetiségi – kultúr egyesületek	22	14.460
Női segítő-egyesületek	5	1.330
Más segítő-egyesületek	10	2.895
Tűzoltó egyesület	1	169
Sport és testnevelési egyesület	14	1.831
Vadászegyesület	3	396
Méhészegyesület	1	2.021
Társadalom-rétegű egyesület	28	10.343
Ipari és kereskedelmi egyesület	8	982
Munkásegyesület	12	3.877
Vallási egyesület	5	2.032
Más alapú egyesület	7	2.726
Összesen:	123	44.377

TAMO GDJE SVECI MARŠIRAJU

Ako vas put nanese, nemojte da promašite New Orleans. Ima šta da se vidi, čuje i proba. Neka vam ovaj putopis bude samo predjelo.

izgrađenog četrdesetak godina kasnije. Kažu da većina zgrada u starom dijelu grada - koji se zove French Quarter - datira baš iz španskog perioda. Francuzi ga nisu zadržali dugo. Početkom devetnaestog vijeka Napoleonu su zatrebale pare za ratove u Evropi i odlučio je da proda Americancima Francuske kolonije koje su obuhvatale dobar komad Srednjeg Zapada - oko trećinu današnje teritorije Sjedinjenih

Fotografije: Sanda Gladstein

New Orleans je stvarno grad koji treba vidjeti i osjetiti. Zovu ga Crescent City zbog oblika polumjeseca kojim prati rijeku Mississippi. Zovu ga još i Big Easy, možda zbog opšteg južnjačkog stava koji bi se kod nas preveo u "lako ćemo" ili zbog reputacije koja ga odavno prati - grad lake zabave, lakih droga, lakih žena, alkohola (koji se tamo stvarno toči slobodnije i jeftinije nego što sam igdje do sada vidjela u Americi) i naravno - *jazza*.

Imao je burnu istoriju: bivao je poklanjan, osvajan i prodavan, a svi koji su kroz njega prošli ostavili su svoj pečat - od arhitekture preko muzike do kuhinje. Francuzi su ga osnovali 1718. i nakon četrdesetak godina predali Špancima. Španci su ga uredno 'vratili' Francuzima, lijepo

Država. Posao je sklopljen za 15 miliona dolara, a u istoriju je ušao pod nazivom "Louisiana Purchase". Tako je New Orleans pripao Americi.

PRIJE I POSLIJE 'KATRINE'

Grad je stvarno fantastičan - kuće i ulice imaju neki starinski šarm, a uz to nije rijetkost vidjeti konje i zapregu, sa turistima naravno. Klima je tropska, pa zelenilo buja po balkonima i gdje god stigne. Tu su hibiskusi, stabla narandži, palme, orhideje i neke egzotične biljke koje sam do sada vidjela samo nacrtane. Kroz grad prolazi starinski tramvaj, upravo onaj koji je bio inspiracija za knjigu (i kasnije film) "Tramvaj zvani želja". Provozali smo se njim, i nije puno drukčiji od ostalih tramvaja. Jedino čemu sam se nasmijala su upozorenja kojih se mi sjećamo kao "Ne naginji se kroz prozor". Ovdje to

elő.

A nemzetiségi énekkörök mellett, 1905.-ben megalakult a „Proleter” munkás-énekegyüttes. Ez szintén a tamburás csoport tagjaiból alakult, azzal a feladattal, hogy emelje a munkásosztály öntudatát, fejlessze a harcra való kedvet, mindezt a dalokon keresztül, részvétellel a munkásünnepségeken, szórakozásokon, koncertokon és más rendezvényeken.

A muzulmánoknál sokáig nem lehetett érezni az egyesülési szükségét, főleg azért, mert meg akarták tartani a régi szokású életmódot, de amely fékezte a társadalom normális fejlődését. A szarajevói muzulmánok 1888.-ban megalakították az olvasókört (kiraethana) ahol előadásokat tartottak, beszélgettek a fontos eseményekről, legtöbbször politikai alapon. Ez az olvasókör a megszállás ideje alatt a legismertebb muzulmánok gyülekező helye volt.

1900 után, a helyi polgárokból, több ismert vezető kulturális és oktatási egyesület alakult: „Proszveta” „Gajret” „Napredak” „La Benevolencia” majd munkásegységek, klubok, jótékonyági csoportok, alkoholelleses, sport és más irányzatú egyesületek.

1902 nyarán alakult meg a „Proszveta” szerb oktatási egyesület, és mindjárt megszervezte a széleskörű népoktatást, írásra tanítást, ábécéskönyvek kiadását, terjesztette a segítőköröket, indítványozta a szerb könyvtár és nyilvános olvasókörök alapítását, és sok mást. A „Proszveta” központja lett a kulturális- oktatási és nyilvános tevékenységnek a Bosznia-Hercegovinai szerbeknek.

A horvát oktatási egyesület, „Napredak”, 1904.-ben alakult, a mosztári tanuló-segítő egyesület és a szarajevói ipari-tanuló elhelyezési egyesület (1902.-ben alakult) egymáshoz csatolásával. A „Napredak” a széleskörű népcsoportok oktatásával és közművelődéssel foglalkozott, és a legjobban megszervezett horvát egyesület volt.

A muzulmán kultúregyesület, „Gajret” 1903 elején alakult, azzal a céllal, hogy pénzadományok gyűjtésével segítse a muzulmán tanulók iskoláztatását. A muzulmán értelmiségiek alapították.

A hivatalos adatok szerint, Szarajevóban 1913.-ban 123 egyesület működött, és ezekben 44.377 tag volt bejegyezve. Ezekből 71 egyesület többnemzetiségű volt, 9 szerb, 8 muzulmán, 13 horvát, 11 zsidó, 6 német, 2 cseh, egy-egy szlovén, lengyel és magyar. □

ALEKSANDAR NEMET

Prevod: LASLO HUBER

Az egyesület fajtája	Egyesületek száma	Tagok száma
Olvasókörök és kapcsolattartás	2	137
Ének- és zenei egyesületek	5	1.178
Nemzetiségi – kultúr egyesületek	22	14.460
Női segítő-egyesületek	5	1.330
Más segítő-egyesületek	10	2.895
Tűzoltó egyesület	1	169
Sport és testnevelési egyesület	14	1.831
Vadászegyesület	3	396
Méhészegyesület	1	2.021
Társadalom-rétegű egyesület	28	10.343
Ipari és kereskedelmi egyesület	8	982
Munkásegységek	12	3.877
Vallási egyesület	5	2.032
Más alapú egyesület	7	2.726
Összesen:	123	44.377

Društva

Za vrijeme turske uprave centri društvenosti u kojima je za pojedine narodne grupe razvijana djelatnost u raznim pravcima (zabavnim, humanitarnim, prosvjetnim) su bili esnafi i vjerske opštine, dok je pod austro-ugarskom upravom udruživanje dobijalo širi smisao i po svojim ciljevima zahvatalo postepeno sve oblasti društvenog života. Ali stav austro-ugarskog režima je kroz cijelo vrijeme okupacije bio negativan prema udruživanju uopšte, a naročito prema udruživanju domaćeg stanovništva za razne prosvjetne i kulturne ciljeve.

To se može vidjeti u slučaju jedne grupe sarajevskih činovnika koja je osamdesetih godina zatražila dozvolu zemaljske vlade da u cilju podizanja prikladnih stanova osnuje društvo za izgradnju kuća. Tu dozvolu vlada nije dala iz razloga da i domaće stanovništvo ne bi stvaralo svoja društva za razne ciljeve. Ovakav stav vlade je mnogo doprinjeo što je prvih desetak godina udruživanje u Sarajevu neznatno. U tom periodu osnovana su samo dva društva zatvorenog tipa koja su okupljala uglavnom doseljenike.

To su bili: "Činovničko-oficirski kasino" (osnovan 1883.) i "Gospojinsko društvo" (osnovano 1885.). Dok domaće stanovništvo još nema nijedno svoje društvo, iako postoji želja za izvjesnim oblicima udruživanja, prije svega pjevačkim društvima, više radi javne afirmacije nacionalne svijesti nego radi same ljubavi prema pjesmi i pjevanju.

Prvo pjevačko društvo je osnovano 1887. godine pod nazivom "Männergesangsverein" (Muško pjevačko društvo). Osnovala ga je austrijska

činovnička kolonija od svojih muzički obrazovanih članova. Ovo društvo je pod vođstvom zborovođe Josipa Vancaša i uz pomoć vojnih kapelnika razvijalo u gradu značajnu muzičku djelatnost. Pored njemačkih vokalnih kompozicija izvodili su i hrvatske, slovenačke, a ponekad i češke kompozicije. Priređivali su šest do sedam koncerata godišnje i to neke uz pratnju orkestra.

Od domaćih pjevačkih društava najprije je 1888 osnovana "Sloga" koja je svoju oznaku "Srpsko-pravoslavno crkveno pjevačko društvo" 1906 zamjenila sa "Srpsko pjevačko društvo". Ideja za osnivanje ovog društva je potekla iz redova sarajevskih Srba zanatlija pod vođstvom gostioničara Riste Maksimovića i popa Stijepa Trifkovića. "Sloga" je sa programima sastavljenim pretežno od domaćih kompozitora često priređivala intimna zabavna sijela za svoje članove, davala godišnje jednu ili dvije zabave za narod, učestvovala u raznim javnim priredbama (svetosavske besjede, proslave Vidovdana, i dr.) i povremeno pjevala u obje sarajevske crkve. Poslije aneksije "Sloga" je ojačala veze

"Prosvjetin" dom

da je poziv ipak uslijedio. O tome zašto sam mišljenja da je sastanak došao kasno, malo kasnije i niže. Sad neka me neko odmah ispravi ako griješim, no nešto se ne sjećam da je bivši *mayor* učinio nešto slično, tim više jer je Hamamdžić M. otvoreno, i u više prilika potencirao vlastitu mu radost i kao čovjeka i kao građanina što manjinska udruženja, i povrhu svega, djeluju i opstaju.

Dakle, upoznata sa slikama i prilikama u većini sarajevskih udruženja nacionalnih manjina načelnica je grada ovaj put ako ništa drugo (a ničeg drugog i nema) upisala bodove na svoj konto, jer će sada čuvari leđa (vlastitih i njenih) moći u svakoj (pogodnoj) prilici da istaknu brigu gradske im šefice osjetljive na suštinske boljke od kojih dugi niz godina 'boluju' manjinske zajednice. Pritom, što nije nimalo nebitno, neko može usput provući i podatak (kao da se to ne zna) da je gospođa na čelnu poziciju regrutovana iz redova vječito vladajuće partije. Čisto da se ne zaboravi! Kad tome pridružite unaprijed znane izjave tipa 'sve ćemo učiniti da konkretno pomognemo našim sugrađanima, pripadnicima nacionalnih manjina', onda ovo može mirisati na dobro. Međutim, prilike i slike su samo naizgled pozitivno postavljene, odnosno suština je za sada još uvijek nedorečena i neizvjesna. U principu, do ovoga je prije ili kasnije moralo doći, no nezgodno je u cijeloj priči to što je susret došao i suviše dockan. Utješna floskula da *nikad nije kasno*, ostaje lebdjeti u zraku, jer su i pozivači i pozvani izabrali krajnje loš tajming – prvi *natjerani* na preuzimanje obaveza a drugi s utegom vlastitog odugovlačenja. Prevedeno, i jednostavnije rečeno, to otprilike znači da Semiha B. i nema baš toliko razvijen osjećaj za prošlost i budućnost; u načelu ima, no izvjesnije mi se čini da je

njen senzibilitet ovičen prezentom, dnevno-političkim trenutkom vlastitog poteza, a navodna briga za očuvanje višenacionalnih temelja glavnog grada pritom izgleda nekako nategnuta, formalno predstavljena i smješkom začinjena dnevna rabota.

S druge strane, predstavnici pristiglih udruženja snose takođe svoj dio, uslovno rečeno krivice. Inertni u okupljanju pod zajednički kišobran što bi imao na jednom mjestu objediniti sva egzistirajuća društva i udruženja, neozbiljni u realizaciji sopstvenih planova iza kojih se postavljaju te dosljedni u dugogodišnjem nesnalaženju i jasnijem artikulisanju i uobličavanju svojih (opravdanih) zahtjeva, gosti-građani mogu kao i bezbroj puta dosad dobiti samo prazna obećanja što će se rasprsnuti posljednjim rukovanjem i škripom vrata na odlasku.

Za obično viđenje zaista ne može nikad biti kasno, kurtoazna rječitost i unaprijed postavljena obećanja ostaju obavezni dio svakog pa i neobaveznog ćaskanja, no bojim se da konkretnih poteza neće, nažalost, biti i ovaj put.

Volio bih da nisam u pravu. □

EDIN V. DERVIŠEFENDIĆ

Egyesületek

A török uralom ideje alatt a társasági kapcsolatok központjai, ahol a különböző népcsoportok fejleszthették tevékenységüket több irányba (szórakozás, humanitárius, oktatás) az esznáfok és a vallási községek voltak. Az osztrák-magyar uralom alatt a szervezkedés szélesebb körű lett, és lassanként elérte a társasági élet minden rétegét. Az osztrák-magyar hatalom, a megszállás egész ideje alatt, negatívan értékelte a szervezkedést, különösen a helyi lakosság csoportosulását oktatási és kulturális célokból.

Ez látható egy szarajevói tisztviselő csoport esetében, amely a nyolcvanas években engedélyt kért az ország kormányától megfelelő lakások építésére, és ezért egyesületet akartak alapítani. Ezt az engedélyt a kormány nem adta meg, azzal az indoklással, nehogy a helyi lakosság egyesületeket alapítson különböző célokra. Ilyen hozzáállás, az első tíz év alatt, arra vezetett, hogy alig volt egyesülés. Akkor csak két, zártkörű egyesület alakult, amelyeket az ideköltözöttek szerveztek: „Tisztviselő-katonatiszti kaszinó” 1883.-ban, és az „Úri egyesület” 1885.-ben. A helyi lakosságnak még nincsen egy egyesülete sem, de már létezik erre vonatkozó kívánság, elsődlegesen énekkarok alapítására, ezzel emelve a népcsoport öntudatát, nem annyira a dal szeretete miatt.

Az első énekkar 1887.-ben alakult, „Mannergesangsverein” néven (Férfi-énekegyüttes) Az osztrák tisztviselők alapították, olyan személyekkel, akiknek volt zenei képzettségük. Ez az egyesület, Joszip Vancas vezetésével, a katonai vezénylő segítségével, fontos zenei életet szervezett a városban. A német énekszerzemények mellett, előadtak horvát, szlovén és néha cseh dalokat is. Hat – hét koncertot szerveztek évente, többször zenekari kísérettel.

A hazai énekkörökből, először a „Szloga” alakult 1888.-ban, amely a helyi „Szerb-igazhitű templomi énekkar” elnevezést, 1906.-ban átváltoztatta a „Szerb ének-egyesület”-re. Ezen egyesület megalakítási indítványa a szarajevói szerb kézművesektől eredt, akiket Risztó Makszimovity vezetett, és Sztijepe Trifkovity paptól. „Szloga” leginkább a hazai zeneszerzők dalait adta elő, sűrűn rendezett zártkörű szórakozást tagságának, évente egy-két nyilvános szórakozó műsort is rendezett, részt vettek a Szentszávó gyülekezeten, a vidovdáni ünnepen. Néha énekeltek a szarajevói két templomban is. A megszállás után erősítette kapcsolatát Szerbiával, és többször tartott koncertestéket Beográdban.

1894.-ben megalakult a horvát ének-egyesület, „Trebevics” néven, előbb mint „népi” és csak 1898.-ban engedélyezték a „horvát” megnevezést. A szarajevói horvát kézművesek alapították: Jozo és Frányo Udovcsity, August Bakovity és

Marko Raguz. Nikola Pisenberger vezetésével, dalokkal emelte a népség öntudatát. Kezdetben Zajc, Vilhar és Stosz műveit adták elő, később már a helyi szlavén zeneszerzők műveit is.

A zsidó ének-egyesület, „La Lira” 1900.-ban alakult, atamburacsoport tagjaiból, azzal a céllal, hogy terjessze a zsidó kultúrát és összetartozást. Koszta Travany vezetésével, zsidó, jugoszláv és más zeneszerzők dalait adták

dosetili - rešavano tako što su ga češljali češljem umočenim u šećerom zasićenu vodu. I kad god su išli u crkvu, ili kod fotografa, uvek bi ga tako očešljali, sa šećernom vodom, čega se on ovako živo seća samo zbog toga što bi ga svaki put, čim bi kročio na ulicu, spopali rojevi muva. Možemo samo zamisliti s kakvim je očajničkim besom i ozbiljnim licem mlatarao nastojeći da ih otera od sebe.

Sad, kada već znam, da je ova priča smeštena u vreme posne stvarnosti, shvatila sam i to, zašto se smejemo na toj fotografiji, premda smo svi bili krajnje rđavo raspoloženi. Ne samo zbog toga što je Barat umeo tako živopisno da nam ispriča tu uspomenu iz detinjstva da smo, na trenutak, zaboravili na sve drugo, na sve što je bilo - i još i danas jeste - tako bolno, ili što su naše svakodnevice nedugo posle tog subotnjeg prepodneva poprimile nežno ružičastu boju fikcije, nego i zbog toga što smo osećali: i ovo ćemo podneti.

Tako je i bilo. Nisamo računali samo na to, da ima i gore stvari od užasa stvarnosti. To je ta isposnička stvarnost. Ali valjda će i ona da prođe. Kad bude manje mlečike, a ljudi se ipak neće razboljevati, znaćemo da je prošla.

(Preveo s madarskog Arpad Vicko)

Forme prijema i suštine obećanja u jednom novembarskom danu

Utješna floskula da *nikad nije kasno*, ostaje lebdjeti u zraku, jer su i pozivači i pozvani izabrali krajnje loš tajming – pritom su prvi kurtoazno preuzeli obaveze a drugi su stigli s utegom vlastitog odugovlačenja

Biće da je nekom iz bliže pratnje, možda onima što prenose zvanične stavove u vrijeme kada glavna ima važnijih stvari od zamajavanja pred kantonalnim novinarčićima (a interesi su obostrani, i prosto su upućeni jedni na druge), sinulo, a nije isključena ni mogućnost prosijavanja kod same čelnice gradske vlasti, pa je dotična odlučila da ne bi bilo loše prodivaniti koju s onima što ih onako olako i lakonski oslovljavaju *ostalima*; ipak, prije će biti da je susret (*pre*)*ostalih* sa *konstitutivnim* jedna od, recimo, skoro pa važnijih stvari u prevelikom paketu zapakovanih obaveza što ih u narednim vremenima imamo otpakovati pred kontrolorima, silnim delegacijama iz *strašnih* komisija, odbora i čega sve ne.

Šta god da je (bilo) posrijedi, i kakvi god da su stvarni a ne prikriveni povodi, možemo reći da je ovo – ako me pamćenje ne vara, a ne vara me – prvi, ozbiljni (bar se nadam), zvanični i otvoreni razgovor

predstavnik "Lijepog Mjesta Za Živjeti" (progutao ga Zlosretni Kanton) sa predstavnicima udruženja nacionalnih manjina iz Sarajeva.

U pravi trenutak, u vrijeme osipanja članstva, nepodmlađivanja udruženja mlađim i poletnijim (viša sila!), slabijeg priliva sredstava iz zemalja-matica, (ne)zainteresovanih (ne)platiša članarine (ovo zadnje iz perspektive *hum-a*), uslijedila je zimska inicijativa usmjerena ka konkretnoj pomoći a (ne)posredno inicirana od strane gospođe B. i njenih pobočnika: Peđe M. (ranih devedesetih na opskurnom kanalu SA3 prvi "vratio" vjerske teme na male ekrane) i Marina I. (slijepo vjeruje da je "Sarajevo gdje je nekad bilo").

Okupljanjem predstavnika manjinskih udruženja u *njenim* odajama Borovčeva S. je pokazala da, za razliku od prethodnika joj ima bar malo izraženiji osjećaj za skupove ovakvog tipa. Dobro, to što joj je vjerovatno 'nabačeno' koga, kada i zašto pozvati ne umanjuje činjenicu

svi napisati, dok mu s brkova počinje da se sliva, polako, kap crnog vina. Kao što se ni preko Baratovog razdeljka ne može ćutke preći, nezamislivo je i to, da Tolnai nije sa nama. A ja bih bez sumnje bila ganuta, o čemu bih volela i da izvestim u okvirima jednog teksta, nekakvog prigodnog napisa. Tako bi bilo, pa ipak, kažem, ponavljam, na onoj drugoj, budućoj fotografiji smeh bi svakako bio drugačiji, a kažem i to da nije isključeno da bismo jednom mogli da imamo još lepih, blistavih uspomena. Drugim rečima, da maločas secirana uspomena nije takva. Što je, dakako, laž, jer ona jeste takva.

Teško je shvatiti, osmisliti, da i rđave, bolne, u nemoć zaglibljene životne situacije imaju lepe, blistave uspomene. Fotografije pune smeha. Mada, ako bolje razmislim, moram priznati da možda baš samo na takve životne situacije imamo lepe i blistave uspomene. Postaju sjajne, uglačane očajem.

Aprila 1999. godine, kad smo dokono dreždali ispred promajnog ulaza galerije, i kad su nas uslikali, u trenutku kad se smejemo Baratovoj priči, nije bilo nikakvog, da ne kažem sklada, nego ni uzajamne pripadnosti sadržaja i forme, tačnije, toga je u izvesnom smislu bilo, samo ne na uobičajeni način. Ta uzajamnost je bila, da tako kažem, neizjednačiva, a istovremeno i neraskidiva.

Smeh nije korespondirao sa osećanjem straha, nemoći, ničim nije mogao biti izbalansiran, kao ni proleće sa onim morem mlečike, bez obzira na to što je posve prirodno da u aprilu zažuti mlečika. Jedino se u količini promenio njen kvalitet. (Zbog virusa, to sam već objasnila.) Pa je ipak bila neraskidiva ona uzajamnost između naših osećanja i našeg smeha. Neraskidiva, i pored njihove međusobne nepomirljivosti. Aprila prošle godine onoliko mlečike nije moglo da bude atribut proleća, ako je neka žena - da ostanemo samo kod jedne žene, bez obzira na to, koliko ih je bilo - istrčavši iz kuće u susedstvu meteorološke stanice na Paliću, nagoni štiteći vlastitim telom svoje dete, kao pokošena, pala licem u mlečiku. Belo mleko mlečike ovlažilo je njeno čelo. Dok je noć bila obasjana neprirodnim svetlošću. Nisu svetleli prozori njihove kuće, iz koje su istrčali, već je buktala sama kuća. I kao da se ništa nije ni dogodilo.

Ko to može da razume?

I ove godine je mnogo mlečike, i kao da neprestano padamo licem u nju. Kad izađem iz kola i pod stopalom tiho šušne, poput mekog uzdah maslačka, imam osećaj kao da ležim potrbuške u njoj. Nema oprostaja.

Da bi fotografija, o kojoj je reč, zaustavljeni trenutak smeha, govorila isključivo o Baratovoj priči iz detinjstva, trebalo bi iznova isplesti čitavo pletivo stvarnosti. Što je ipak nemoguće. Šta je onda moguće?

Možda samo toliko, i ništa više od ovog prigodnog teksta. U kojem se smeh nije dogodio (jer onako, kao što jeste, zapravo i nije), nego ostaje kao želja. Želja za aprilom s manje mlečike. Želja za dreždanjem radi dreždenja ispred promajnog ulaza galerije. Želja za privatnom stvarnošću jedne priče iz detinjstva.

Želja za fikcijom. Valjda je bar ta želja još moguća.

Ranije, kad mlečika još nije bila zaražena virusom, bilo je još moguće ne pisati o stvarnosti. Ispredati rečenice o nečemu što može da se dogodi, razgranavati tokove priče, mrmoljiti, učiniti autentičnim jedan mogući fragment stvarnosti. Nažalost, ne može se znati od kad je virus počeo da deluje, to što mlečika od prošle godine tako divlja, ne mora ništa da znači, virus je mogao da dospe u nju i znatno ranije. Ko to zna? Posve je verovatno da ga je čovek godinama ranije iz sebe izlučio, dospeo je u zemlju, i tek od prošle godine je vidljiv. A ne može se znati ni to, da li je ponovo dospeo u ljudski organizam. U nekoj mutiranoj formi. I ako jeste, na koji način, i kad će početi da deluje. I kakve će biti posledice. Budući da je toliko toga nesigurno, izvesno je - stvarno - samo to što napišemo. Sami smo postali fikcije, da bismo mogli opisati stvarnost.

Jedino na ovaj način možemo iznova izatkati tkaninu stvarnosti. Ne može se znati koliko će taj posao iziskivati vremena i truda.

Pređa mnom je fotografija, za koju verujem da je stvarna, mogu da opipam na njoj naš smeh. Sećam se priče o šećernom vodom začešljanoj, sjaktavoj kosi i zamahnute dečije ruke kako pokušava da otera muve. Ta ruka je zamahnula upravo onako kako će, kasnije, da povlači linije na papiru. Bar ja tako zamišljam. Pa ipak ne pišem o tome.

Ni o razdeljku, nalik na oštricu noža, ni o njegovim pravim, sigurnim linijama, o svemu što je iskršlo iz te uspomene detinjstva i poprimilo neko novo značenje.

Ne mogu da pišem o tome, jer to je sama stvarnost. Jedina čvrsta tačka, za koju mogu da vežem to subotnje prepodne. Ali neopisiva. I ne samo da je čvrsta, nego je i ogromna, ogromna kao smeh koji je iz nas provalio, kao Božikova rečenica, da ovo moramo napisati, da ovo svi moramo napisati, i ogromna kao naše klimatanje glavom, jeste, treba da napišemo. Ali smeh, rečenica, klimanje glavom nisu stvarni. Bez obzira na to što su na fotografiji ovekovečeni kao neprikosnovena činjenica. I bez obzira na to što sve to imam u glavi, što jasno vidim pred sobom, toliko jasno - kao što Barata, kao dečaka, šećernu vodu na češlju i muve nikad neću moći da vidim.

Naime, klimnuli smo glavom na dve stvari, koje bi trebalo napisati, u nekoj zgodnoj prilici. Klimnuli smo najpre na neobuzdano namnoženu mlečiku, čega se Božik uopšte ne seća, zatim na Baratovu priču iz detinjstva, čega se takođe ne seća. Bio je nedavno tu kod mene, pokazala sam mu fotografiju na kojoj stojimo od smeha razjapljenih čeljusti, i upitala ga, da li se seća, čemu smo se tako smejali. Rekao je da ničega nije bilo čemu bismo mogli da se smejemo. Što se toga tiče, ne sporim da je u pravu, upravo to i pokušavam da kažem, uopšte nismo bili za bilo kakav smeh raspoloženi, ali smo se ipak smejali, i zato je taj smeh, a samim tim i mi koji smo se smejali - postali fikcija (jer kažem, i naglašavam ponovo, taj smeh nije mogao da se dogodi), kao što je, na isti način, Baratova priča postala stvarnost.

Da li je moguć, da li može da postoji takav kvalitet života u kojem se uspomene preobražavaju u stvarnost, a činjenice potčinjavaju sebi događaje kao fikciju. Da li možemo da postojimo mi sami, ako se naše želje ograničavaju na to da napišemo neki prigodni tekst, ali ne možemo ni to da učinimo, jer je njegov predmet stvarnost, koja je neopisiva. U kakvu se grotesknu predstavu pretvara tekst ako nam nameće takvu govornu situaciju u kojoj se jedino sam događaj ne može, niti se sme ispričati, dok se sve ostalo, sve što je vodilo događaju, mora ispričati. Priči mora izreći.

Živimo vreme strogog posta stvarnosti. Naše svakodnevice protiču u mlakom rumenilu fikcije. Zar ne bi trebalo da bude obrnuto, s obzirom na to da ružičasta boja stvarnosti ne bi rezulturala post fikcije, naprosto zbog toga što ružičasta stvarnost ne postoji. Postoji, međutim, uskraćena stvarnost. Uskraćena stvarnost, posna stvarnost, u kojoj se samo pretvaramo da je podnošljiva - mlaka, ružičasta fikcija jeste laž. Toliko sam se već navikla na ovaj posni život, kao da je normalan, rekoh maločas, skoro da sam već i napisala priču za koju je Božik rekao da je tako dobra, da bismo je morali svi napisati, dakle, sva sam se predala toj priči, crvoljila, zamlaćivala sa njom, sve dok jednom, izlazeći iz kola, nisam nagazila mlečiku, i dok najednom nisu odasvud počele da naviru reči o svakojakim drugim stvarima, mada zapravo baš o tome. O svakojakim drugim stvarima: o mlečiki, o neizbrisivom, u različitim formama sveprisutnom strahu koji se više ne vezuje ni za koje vreme, jednostavno samo postoji, i upravo sam kroz to - tačno sam to osetila, znala sam - progovorila o priči, pišem je, Baratovu uspomenu iz detinjstva, samo ne iz ugla na fotografiji vidljivog, neporecivog, mada lažnog smeha, već polazeći od teškog, strogog posta stvarnosti.

Zbog toga sam morala da izbrišem drugi tekst. Jer se bio sklupčao u ružičastoj fikciji svakodnevice. Pomalo mi je bilo i žao što moram da ga napustim, a pomalo me je bilo i strah čuvši kako iz dubine odasvud navrlih reči počinje na površinu da izbija, kao iz praznih creva, stvarnosti gladno krčanje. Sad se već ne bojim. Osećam se kao za vreme velikog uskršnjeg posta, kao da u ruci stežem karanfilićima nadaveni, mirišljavi nar, da bih mogla da ga pomirišem kad jako ogladnim, i da ustrajem u gladovanju, pošćenju. Miris ne utoljava glad, ali s njim se lakše trpi. Što, naravno, nije sigurno, ali sad mogu da proverim.

I upravo je karanfilićima nadeveni nar, ako dobro slutim, ona priča koju je jedan grafičar ispričao dok smo aprila prošle godine dreždali ispred promajnog ulaza jedne galerije. A u priči je reč tome da ovaj grafičar, kojeg svi dobro znamo, Ferika Barat, ima veoma jaku, štrkljastu kosu i kao lenjirom povučeni razdeljak, što ni u njegovom detinjstvu nije bilo drugačije, a to znači da takvu kosu ni tada nije bilo lako zauzdati. I to je, kad je bio mali - njegovi su se roditelji tome

S narom, u vreme posta

Ildiko Lovaš

Dreždali smo ispred ulaza jedne galerije, kao da nikakva druga posla nemamo. Možda nismo ni imali. Bilo je subotnje prepodne, sijalo je aprilsko sunce. Razgovarali smo o tome da proleće nikad nije granulo s takvom silinom, kao ove godine. U krošnjama drveća šušketao je hlorofil. Ulice je pak zapljuskivalo žutilo mlečikinih glavica. Kao kakav virus, virus je uzročnik žutice - možda sam baš to rekla Božiku. Razume se ponešto u prirodu, šta bi inače i tražio u japanskoj poeziji. Samo je odmahnuo rukom. Zavukao se u zemlju i baš je na mlečiku naišao, znaš kakvo žilavo korenje ima, možda baš zbog toga. Hoće da se udomi na duži rok. Božik me je pogledao, znam da me uzima veoma ozbiljno. Na duži rok? - upitao je - virus straha? Nekakvo objašnjenje mora da postoji što je ove godine toliko mlečike, rekoh. Iscurilo je iz ljudi i preplavilo ulice, nakupilo se po jendecima i kanalima, otud se širi dalje. Iscurilo? - ponovio je s nevericom Božik. Nema drugog objašnjenja, bilo ga je previše, i predugo je delovao. Zbog toga i nisu ljudi oboleli od žutice - postali su otporni - nego ulice. Ali kao prizor deluje veoma lepo, dodala sam, mlečika je lepa. Njena stabljika je veoma fina, nežna, devojčice od njih pletu venčice. Ali pre ili kasnije moraće da pročiste kanale, mogao bi i pijaću vodu da se zagadi. I ako se ponovo nađe u ljudskom organizmu, može da bude fatalan.

Da, rekao je Božik, taj virus će već biti mutant. To me je zabrinulo. Jer stvari ipak nisu srede time što je virus straha iscurio iz ljudi u vidu strahom prouzrokovanog znoja, suza i proliva, jer bi mogao i da se vrati. U još opakijoj formi. Na ubitačniji i podmukliji način.

O takvim smo stvarima pričali, dreždeći ispred promajnog ulaza galerije. Klimali smo glavama - stvari tako stoje, nema sumnje. Trebalo bi to napisati. Ipak. Ako bude prilike. U nekom prigodnom napisu bi trebalo izvestiti javnost da je mlečika presvukla žutilom travnjake pored puteva, ali i parkove i ritove nadomak grada, šumske proplanke.

Potom sam na sve zaboravila. Čini mi se da ni Božik nije mnogo razmišljao o tome, bar nisam kasnije naišla ni na jedan njegov tekst u

kojem bi obznanio da se virus straha udomio u mlečiki i da je to dovelo do njenog abnormalnog razmnožavanja, od čega je požuteo čitav kraj.

I ja sam se slučajno setila svega, dok sam se vraćala kući, kažem to ovako, kao da sam koračala, iako u nekoj zuktavoj napetosti vozila kola, doduše, prema kući. Pre nego što sam pošla, razgovarala sam telefonom s jednim grafičarem o tome da bi njegovi radovi mogli da ulepšaju onaj broj časopisa u kojem će ovaj tekst da se pojavi. Tekst koji upravo pišem. Zbog toga je zujala toliko u meni napetost, vozikam se tu, pomislih, a trebalo bi da sedim kod kuće i da pišem, da okončam jednu uspomenu iz detinjstva dotičnog grafičara, tako smo se dogovorili u aprilu prošle godine, dreždeći pred promajnim ulazom jedne galerije.

Tada još zapravo nisam primetila da je mlečika i ove godine obasula sve travnate površine, da je poput neispletenog venca zaogrнула grad. Nisam se ni toga setila, da smo sa Božikom baš o tome razgovarali tog aprilskog prepodneva. Sećala sam se samo našeg smeha, toga da je na Božikovu belu majicu kanula kap crnog vina, da su Barat i Tolnai bili, obojica, u sakou bež boje. Smejali smo se nekoj Baratovoj dogodovštini iz detinjstva, i potom je neko rekao, valjda Božik, da bismo to trebalo napisati, svi, klimali smo glavom, tako je.

A onda smo se razišli. Tome je sad tačno godinu dana. Utom sam i stigla pred kuću, izašla sam iz kola i nešto je, prštavo, ali ipak meko, puklo pod mojim stopalima. Nagazila sam na glavicu mlečike. Bio je to neprijatan osećaj, a potom, kako sam digla glavu, videla sam da je ulica prepuna mlečike. Isto kao i prošle godine. Zgodnom prilikom, napisaću to Božiku.

Sve sam ubrzo, međutim, zaboravila, preokupiralo me je crvoljenje s Baratovom uspomenu iz detinjstva. Nikako da se privede kraju. Gomilale su se reči, naizgled o svakojakim drugim stvarima, mada zapravo baš o tome, to sam jasno osećala, ako se tekst i ne uobličio baš onako kako smo hteli, osećanje ne vara, negde će se niti spojiti, uplesti, povezati, treba ih samo pustiti na volju, a potom ih razrešiti. Na rukavu sakoa bež boje jedan nabor, na beloj majici kap crnog vina. Žučkasti bljesci. Neko nas je fotografisao. Štaviše, neko nas je i snimao video-kamerom.

S onom vrstom koja ima i mali displej, odmah je moguće i proveriti učinak. Vidim kako se dva minuta ranije smejemo jednoj dogodovštini koju je Barat ispričao. Na vrhu Božikovog brka goji se kap crnog vina. Ali te kapi neće biti na fotografiji. Samo naš smeh.

To je stvarnost. Ovako napisana, bila bi laž, veća prevara no da se ni jedan detalj ove priče nije dogodio. Izbrisala sam Baratovu dogodovštinu. Odustala od nje. Pokušaću da mu objasnim, razmišljala sam, da mi se tekst nije posrećio. Napisala sam Božiku da mlečika divlja kao prošle godine. Odgovorio je samo jednom rečju: "zaista?" Odmah sam znala da se ne seća našeg razgovora. Zaista se nije sećao, tačnije, vrlo odlučno je negirao i mogućnost da smo prošlog aprila mogli da razgovaramo o ovakvim glupostima. O strahu, to da, toga se sećao, ali tada je to bila stalna tema, ni o čemu drugom se nije ni razgovaralo, samo se nisu svi usuđivali da ga i imenuju, ili su se služili eufemizmima, svejedno, zaista je svejedno, to ionako ne menja ništa na suštini, na tome, dakle, da se u meni nešto ponovo izmislilo.

Mnogi su umrli u poslednje vreme. Sedela sam na nekoj klupi i đonom cipela satirala travu. A mnogi su se i razboleli. Pas je zubima čupao travu, a onda je iznenada počeo da kija, pregrizao je glavicu mlečike, od toga. Zbog nagomilanih stresova. Oslabi otpornost organizma i sve je moguće. Razna oboljenja kože, Bazedova bolest, žutica. O takvim sam stvarima slušala.

Širi se strah, kao mlečika. Neiskorenjiv je. Nema više ni mirisa, ni glasa, ne vezuje se ni za kakve događaje, gestove, niti za vreme. Jednostavno samo postoji.

O takvim smo stvarima razgovarali, dakle, pre nego što je ona moderna kamera ovekovečila naš smeh. Imam i jednu fotografiju na kojem se vidi i momak sa video-kamerom, verovatno je to bio onaj žuti bljesak, kad su nas snimili, kako naš smeh ostaje zabeležen na video-traci, stvarnost se zavukla pod dvostruku opnu, neporecivo i čvrsto demantuje moje sećanje po kojem baš i nismo bilo dobro raspoloženi.

Zbog toga nije moguće tek tako napisati ovu ljupku dogodovštinu, zanemarivši sve ono o čemu smo pre toga razgovarali. A toga se

razgovora sad svako drugačije seća. Ja se sećam rečenica izgovorenih o razuzdanom bujanju mlečike. Božik kaže da o takvim glupostima nisamo razgovarali, bili smo jednostavno loše raspoloženi, i zbog toga nam je tako godila Baratova priča, mogli smo da se uhvatimo za nju, kao za slamčicu: moguće je, moglo bi nam da se desi, da ćemo imati još uspomena. Lepe, blistave, mirne uspomene. I zbog toga je naš smeh takav na onoj fotografiji, kao da nije iz aprila prošle godine, nego iz nekog davnšnjeg, ili upravo iz nekog dalekog, budućeg vremena. A o tome, kakva bi ta budućnost morala da bude, da bismo se u njoj, na toj budućoj fotki ovako smejali, ne bih zaista ništa mogla da kažem. Stoga ću ipak pokušati da ispričam, ionako nemam druga posla nego da pričam, da razgovaram, da tragam za jednom takvom tačnicom, situacijom, u kojoj bismo se, šljapkajući, brčkajući se - čovek ponekad već toliko priželjkuje da bude to što jeste: čovek, da se sve češće oseća kao prase koje se groktavo valja u blatu, a nije ni svestan da li zbog toga što će da diše, da se mota i da mrmlja sve dok jeste onakav kakav jeste, ili zato što ga ono što jeste kao stvarnost, pretvara u prasca - smeškali bismo se, ružičasto okupanih duša, na jednoj fotografiji.

Evo kako to zamišljam: dreždali bismo u promajnom ulazu jedne galerije, i činili bismo sve ono što smo činili kad je postojeća fotografija snimljena. Razgovarali bismo. Pogledali bismo u Barata, osmotrili njegov, kao lenjirom povučeni razdeljak, uvek je bio takav, poput oštrice noža. Neko bi i stavio nekakvu primedbu na taj razdeljak, na šta bi Barat ispričao da su mu u detinjstvu razdeljak povlačili, pre svakog odlaska kod fotografa ili u crkvu, češljem umočenim u šećernu vodu, što ne može da zaboravi već i zbog toga jer bi ga na putu ka fotografskoj radnji ili crkvi, spopali rojevi muva. Na to bismo se smejali. I tada bi, žučkasto, bljesnuo blic. I imala bih pred sobom fotografiju, kao ovu sadašnju, u Božikovoju ruci čaša s crnim vinom, trenutak ostavlja trag u vidu nabora na rukavu Tolnaijevog i Baratovog sakoja, a ja, iščuđeno-blentavo, kao i uvek, ganuta: koliko je dobro ovako dreždati među njima.

Jer takva je stvarnost. Ništa se ne menja. Nezamislivo je da Božik ne prsne u smeh, ponavljajući da ovo moramo napisati, moramo

Magyarországban jártam

ÍRTA: Malešević Nikolina

A Magyar Köztársaság, valamint a Magyarország Sarajevo-i Nagykövetsége nyári táborozást szervezett részünkre, a külföldön élő magyar származású gyerekek és fiatalok számára, a magyar nyelv és a történelem tanulása céljából.

A Sarajevo-i kortársaimmal történő utazás volt az én legszebb élményem, amire sokáig fogok emlékezni. A fővárosba, Budapestre való érkezés, valamint maga a város is elbűvölt kulturális gazdagságával. Ez egy város a széles Duna folyamán, amit meg gyönyörű hidak, valamint múzeumok, templomok és más régi épületek szépítenek még. Elfelejthetetlen a budapesti állatkertbe való látogatás is.

Az út folytatása vasúton történt Sárospatakra. Itt fogadást rendeztek nekünk kortársaink, akik szintén Magyarországra látogattak, hogy itt együtt tanuljunk és barátkozzunk, elődeink országában. A házigazdák, akik szívélyesen fogadtak bennünket, kellemes tartózkodást és elhelyezést biztosítottak. Az itt tartózkodás játékkal, szórakozással, versenyezéssel, a környéki várak meglátogatásával, énekeléssel a tábortűz mellett, valamint lírai estékkel és a magyar költőkkel való társalgással telt el.

Megtanultunk elég sok magyar szót, valamint a Kossuth Lajosról szóló nótát is. Szép ismerni a nyelvét, megismerkedni a lakósaival és a kulturájával ennek a számomra szép országnak.

Magyarországi tartózkodásunk utolsó napján letettük az esküt, kaptunk kendőt, jelvényt és tagsági igazolványt, evvel a Magyar Köztársaság Föderítő Szövetségének tagja lettem. Este, a hazautazásunk előtt, iroralmi est volt. Mindannyian elkészítettünk valamit magyar nyelven. Én a szülővárosomról, Banja Luka-ról írtam egy fogalmazványt. A taps, amit kaptam, mindent megmondott úgy, ahogy kívántam, büszkévé és boldoggá tett.

Ez a tíznapos barátkozás sokáig fog emlékezetemben maradni. Az együtt eltöltött napok a Sarajevói és más országbeli kortársaimmal nem felejtethők el. Irmanéninek melegen köszönjük, én és a házambeliek, hogy gondot viselt rólunk és vezetett bennünket az egész úton a magyarországi tartózkodásunk alatt. □

Dan za danom i prođe ljeto

SASTAVIO: Timur Muratović

Ljetos sam bio u Šarošpotoku. Upoznao sam puno prijatelja. Prvu noć kad smo došli mislili smo da je grozno. Svi kreveti su bili zahrđani i klimavi. Sutra smo se upoznavali. A glavni u tom kampu su nam nudili da spavamo u hodniku, što je bilo ljepše, ali mi nismo pristali jer se nismo htjeli izdvajati od raje. Drugi dan smo igrali čudne i razne igre i mi smo se jako dugo ljuljali na ljuljački. Treći dan smo obilazili grad i kupovali stvari koje su bile neophodne. Sljedeći dan smo išli u Rakóczi vár (Rakocijev dvorac) i tamo igrali igru kojom smo naučili mnogo o istoriji. Peti dan nam je u posjetu došao čovjek koji se borio u Revoluciji iz 1956., i koji nam je pričao o hrabrosti mladih ljudi koji su se borili za slobodu. Naša grupa je tog dana uspješno organizovala igru preko koje smo ostaloj djeci pokazali neke naše običaje i naučili ih da pjevaju sevdalinku *Tamburalo momče uz tamburu*. Šesti dan smo išli na Fuzeri var - to je stara tvrđava sagrađena na vrhu planine. Sedmi dan smo polagali zakletvu i dobili značke. Osmi dan smo se oprostili od naših novih prijatelja, obećali da ćemo se opet sresti iduće godine i krenuli na voz. Kad smo došli u Budimpeštu, dočeka nas je vojni kombi i odvezao kući. Putujući kući, pjevali smo pjesme koje smo tamo naučili. Žao mi je što nas je bilo tako malo, zar su kompjuteri zavlada dječijim umom pa im je draže igrati igrice nego pjevati pjesme i družiti se sa drugom djecom uz logorsku vatru? Meni je bilo jako lijepo u kampu i volio bih opet ići i nadam se da će biti ljudi dobre volje koji će dati pare da se malo poboljšaju uslovi smještaja i pomognu čika Joški (naš domaćin u taboru) da organizuje naš susret i iduće godine. □

Subotice 995 Radio B Laka